

Füzetünket a EURYDICE, az Európai Közösség oktatási információs hálózata és az EURES, az Európai Foglalkoztatási Szolgálat anyagainak felhasználásával készítettük el.

Felelős kiadó:
Vladiszavlyev András igazgató

2004. december

Csongrád Megyei Munkaügyi Központ
Nemzeti Pályainformációs Központ
6721 Szeged
Bocskai u. 10-12.
www.npk.hu

*Ez a kiadvány az Európai Bizottság Leonardo da Vinci programja támogatásával készült.
A kiadványban foglaltak nem szükségszerűen tükrözik az Európai Bizottság álláspontját.*

Tartalomjegyzék

Az olasz oktatási rendszer bemutatása	2
A magyar munkavállalók munkavállalási lehetőségei Olaszországban	8
Munkaerő-piaci keresleti és kínálati viszonyok, munkakeresési lehetőségek, adózási szabályok	13
A foglalkoztatás szabályozása.....	18
Munkajog.....	20
Esélyegyenlőség munkavállaláskor	24
Társadalombiztosítás	27

Az olasz oktatási rendszer bemutatása

1. Az oktatásban részesülők létszáma és az oktatás nyelve

2001. január 1-jei adatok szerint Olaszországnak 15 987 263 fő 29 éves vagy ennél fiatalabb állampolgára volt (a lakosság 27,6%-a). Az oktatás nyelve az olasz, noha bizonyos térségekben az oktatásban hivatalosan engedélyezett a helyi nyelv használata.

2. Az államilag finanszírozott oktatás közigazgatási ellenőrzése és köre

Az oktatás átfogó felügyeletét az Oktatási, Egyetemi és Kutatási Minisztérium (*Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca* – MIUR) látja el. Az Oktatási, Egyetemi és Kutatási Minisztérium helyi képviselőit a regionális és tartományi oktatási hivatalok biztosítják. A 2000/2001-es tanulmányi évtől az összes iskola autonómiával rendelkezik, és önállóan dönthet az iskolaigazgatás, a szervezet, a pedagógia, a kutatás, a vizsgáztatás és a fejlesztés kérdéseiben.

Az Oktatási, Egyetemi és Kutatási Minisztérium átszervezésének és az igazgatási és irányítási kötelezettségek decentralizációjának, a korábban az állam által gyakorolt jogok területi és helyi hatóságokra (régiónokra, tartományokra és önkormányzatokra) történő átruházásának célja a központi (Oktatási Minisztérium) és területi intézmények – regionális iskolaigazgatóságok és tartományi oktatási igazgatóságok (*Uffici scolastici regionali*) –, valamint általában az iskolaigazgatás hatékonyabbá és eredményesebbé tétele.

Az állami fenntartású és az állam által elismert iskolák egyenlő jogállásáról rendelkező törvénytervezet (*scuole paritarie*) elfogadása (2000. március) azt a célt szolgálja, hogy megfelelő intézkedésekkel támogatásban részesítsék a gyermekek és iskolaköteles korú fiatalok szüleit függetlenül attól, hogy a gyermekek állami fenntartású vagy nem állam által fenntartott, de állam által elismert intézménybe járnak, gondoskodjanak az oktatás jogának érvényesítéséről, és támogassák az állami oktatási és szakképzési rendszer kiterjesztését, diverzifikációját és integrációját.

Létezik egy országos és regionális szinten tevékenykedő, a Minisztériumnak alárendelt szakmai igazgatóság, amely az oktatási rendszer egészét felügyeli.

A felsőoktatásban vannak olyan magántulajdonban levő egyetemi rangú intézmények, amelyeket különböző egyesületek vagy magánszemélyek tartanak fenn és működtetnek; ezek az intézmények az Oktatási, Egyetemi és Kutatási Minisztérium engedélyével működnek, és jogosultak az állami bizonyítványokkal egyenértékű egyetemi bizonyítványok kiállítására.

Az állam magánintézményeknek nyújtott pénzügyi támogatása megközelíti az intézmények összes jövedelmének 20%-át. A MIUR az összes jövedelem 77%-áig finanszírozza az állami egyetemeket.

Az egyetemek több lépcsőben nyerték el autonómiájukat. Az első lépcsőben biztosították az igazgatási, pénzügyi és számviteli autonómiát. 1994 óta az állami és magánegyetemek önálló költségvetéssel rendelkeznek. A Minisztérium feladata a pénzeszközök elosztása, a monitoring és az értékelés.

Ebben a lépcsőben az a cél, hogy az oktatási szervezet sajátosságainak figyelembevételével tovább haladjanak az autonómia felé. Az egyetemek felelősséggel tartoznak a képzések tartalmáért és rugalmasságáért egy olyan keretben, amely az ország egész területén

meghatározza az általános és konkrét kritériumokat. Az ezt a tárgykört szabályozó törvény előkészítő munkálatai folyamatban vannak.

3. Iskolai előkészítő oktatás

A napközi ellátó központokat és bölcsődéket kisgyermeket vehetik igénybe, 3 éves korig. Ezt követően a gyermekek óvodába járhatnak; ez az iskolarendszer első fokozata. Az óvodák ingyenesek. A 2003/2004-es tanulmányi évben a gyermekintézményeket azokat a gyermekek vehetik igénybe, akik 2004. február 28-ig betöltötték 3. életévüket.

4. Kötelező nappali oktatás

(a) Fázisok

<i>Primo ciclo dell'istruzione</i> (az oktatás első ciklusa)	
<i>Scuola primaria</i> (általános iskola)	6-11 éves korban
<i>Scuola secondaria di I grado</i> (alsó fokú középiskola)	11-14 éves korban

Az 1999/2000. tanévtől az oktatásban való részvétel 6 és 15 éves kor között kötelező.

(b) Felvételi követelmények

A gyermekek 6 éves kortól nyerhetnek felvételt általános iskolába. A 2003/2004-es tanulmányi évben az általános iskolába azokat a gyermekeket vették fel, akik 2004. február 28-ig betöltötték 6. életévüket. Csak azok a diákok folytathatják tanulmányaikat az alsó fokú középiskolában, akik az általános iskola elvégzését igazoló bizonyítvánnyal rendelkeznek. A gyermekeket általában az adott körzetben, a gyermek lakóhelyéhez legközelebbi iskolába íratják be. A kötelező oktatás ingyenes.

(c) Az iskolai nap / hét / év hossza

A tanulmányi év legalább 200 nap, szeptember elejétől június végéig. Az iskolák heti öt napon keresztül tartanak nyitva; ez a nyitva tartás az intézmény jellegétől függően egész napos vagy félnapos. Az általános- és középiskolák legfeljebb heti 30 órában oktatnak. Az órák hossza változó. Az évenkénti átlagos óraszám 7 éves korban 800, 10 éves korban 900, és az alsó fokú középiskolai oktatásban 933.

(d) Osztálylétszám / tanulók csoportosítása

Az általános és középiskolai oktatásban az osztálylétszám osztályonként legfeljebb 25 fő. Ez a szám 20 tanulóra csökken, amennyiben az osztályban van egy vagy több olyan tanuló, aki speciális oktatást és segítséget igényel. A tanulók kor szerinti csoportosításban, vegyes képességű osztályokban tanulnak. Az általános iskolában elfogadott normának tekintik a csoportbontásos oktatást. Az általános iskolai oktatásban minden osztályban általában egynél több pedagógus dolgozik. A középiskolai oktatásban szaktanári rendszer működik.

(e) Tanterv összeállítása és tartalma

Az általános tantervet országos szinten határozzák meg, és hozzáigazítják minden iskola helyi igényeihez. Minden egyes tantárgynál meghatározzák a tananyag tartalmát, az oktatási módszereket és a különböző szaktárgyak közötti lehetséges kapcsolatokat. Az általános

iskolában az alaptanterv tantárgyai az olasz nyelv, egy idegen nyelv, matematika, természettudományok, humán tudományok, társadalomtudományok, művészet, zene és testnevelés. A hittan választható tantárgy. Az alsó fokú középiskolai oktatásban a tanterv kiegészül műszaki oktatással. A módszereket, a tankönyveket és tananyagokat a tanárok választják ki.

(f) Az előmenetel és tanulmányi eredmények értékelő felmérése

A kötelező oktatásban a tanulók tudásának értékelését semmilyen egységes országos rendszer nem szabályozza. Az iskolai jellegű oktatásban három-négyhavonként, valamint a tanulmányi év végén vannak felmérések. Azokat a tanulókat, akik nem tettek eleget az elfogadott követelményeknek, évismétlésre kötelezhetik, ilyen azonban csak elvétve fordul elő. Az általános iskolai oktatás befejeztével a tanulók szóbeli és írásbeli vizsgákat tesznek és bizonyítványt kapnak az általános iskola elvégzéséről (*diploma di licenza elementare*). A kötelező középiskolai oktatás befejeztével a diákok vizsgát tesznek, amelynek eredményeként átvehetik a kötelező középiskolai oktatásra vonatkozó bizonyítványt (*diploma di licenza media*).

5. Felső-középiskolai képzés

(a) A képzés típusai

Klasszikus oktatás <i>Liceo classico</i> (klasszikus felsőfokú középiskola) <i>Liceo scientifico</i> (tudományos irányultságú felsőfokú középiskola)	14-19 éves korban
Művészeti oktatás <i>Liceo artistico</i> (felsőfokú művészeti középiskola) <i>Istituti d'arte</i> (művészeti iskolák)	14-18 éves korban 14-17/19 éves korban
Műszaki oktatás <i>Istituto Tecnico</i> (műszaki iskola)	14-19 éves korban
Szakoktatás <i>Istituto professionale</i> (szakiskola)	14-17/19 éves korban

Egyes felsőfokú középiskolai intézmények két lépcsőben szerveződnek úgy, hogy a két lépcső közötti átmenet automatikus.

(b) Felvételi követelmények

A kötelező középiskolai oktatásban megszerzett bizonyítvánnyal (*diploma di licenza media*) rendelkező diákok folytathatják tanulmányaikat a felsőfokú középiskolai oktatásban. Itt fizetni kell, de az állami fenntartású iskolákban a diákok a család jövedelmének függvényében tandíjmentességet élvezhetnek vagy pénzügyi támogatásban részesülhetnek.

(c) Tanterv összeállítása és tartalma

A központi kormányzat határozza meg minden egyes képzés alaptantervét, és útmutatást ad az oktatási módszerekről. Az összes intézményben egységes alaptantárgyak az olasz, a történelem, egy idegen nyelv, a matematika és a testnevelés.

(d) Az előmenetel és a tanulmányi eredmények értékelő felmérése

A felső tagozatos középiskolai képzésben három- vagy négyhavonként értékelik a tanulók szóbeli és írásbeli munkáját. A felső tagozatos középiskolai oktatás végén kerül sor a záróvizsgára, amely az *esame de Stato conclusivo dei corsi di studio di istruzione secondaria superiore*.

6. Felsőoktatás

(a) Intézménytípusok

A felsőoktatás két alapvető típusa ismert. Az egyetemi oktatás különböző képzéseket és diplomák megszerzésének lehetőségét kínálja, ezek egy része lehetővé teszi különböző szakmák gyakorlását. A nem egyetemi felsőoktatást különböző felsőoktatási intézmények kínálják; minden intézménynek meg van a maga sajátos felépítése, szabályzata és szervezete. Megindult egy folyamat a felsőoktatás kínálatában szereplő képzések változatosabbá és rugalmasabbá tételére; ehhez a középiskola utáni képzést követő új képzést vezetnek be (*Formazione Superiore Integrata* – FIS (integrált felsőoktatás), ahol párhuzamosan lehet elsajátítani különböző szakmákat; ez alternatívát kínál az egyetemi tanulmányokhoz.

(b) Felvétel

A jelentkezőknek felsőfokú középiskolai végzettséget igazoló bizonyítvánnyal (*esame di Stato*) kell rendelkezniük. Az orvos- és sebész-, fogorvos-, állatorvos-, építész képzésekben a hallgatói létszám korlátozott. A művészeti akadémiák és főiskolák felvételi korhatára és követelményei változóak; egyes intézmények a középiskolai oktatással párhuzamos képzéseket, illetve felsőoktatási képzéseket is indítanak.

(c) Végzettségi szintek

Az egyetemi tanterv, tartalom és célok felülvizsgálata és a képzés átszervezése tágabb egyetemi intézményi autonómiát és egy, a korábbtól különböző, immáron kreditekre alapozott koncepciót eredményeznek a hallgatói leterheltségben. A különböző képzésekre vonatkozó általános kritériumokat és célokat az ország egész területére érvényes módon fogalmazzák meg. Három különböző fokozatot határoztak meg és fogadtak el: egy első fokozatot hároméves tanulmányi időt követően (180 kredit); egy második fokozatot további kétéves képzést követően (120 kredit), és egy harmadik szakosított fokozatot egy olyan képzést követően, amelynek időtartama szakterületenként változik.

Miután ezt a reformot az egyetemek többsége a 2001/2002-es tanulmányi évtől kezdve folyamatosan vezeti be, az elkövetkező években kétféle egyetemi képzés létezik majd egymás mellett: az új rendszer (lásd fent) és a régi rendszer, amely négyféle egyetemi diploma megszerzését teszi lehetővé: a *diploma universitario* (két-három év), a *laurea* (négy-hat éves képzések) és egy szakma gyakorlására feljogosító diploma (kettő-négy év) és egy kutatói doktorátus (három év). A szakosodás vagy egy kutatási doktorátus előfeltétele a *laurea*, ezenkívül a jelentkezőknek vizsgákat kell tenniük. A nem egyetemi képzések diplomák vagy felsőfokú diplomák megszerzésének lehetőségét kínálják.

7. Különleges igények

A speciális igényeket támaztó tanulókat integrálják a rendes oktatásba, és biztosítják számukra a szükséges szakértői segítséget.

8. Tanárok

Az óvodákban és az általános iskolákban tevékenykedő pedagógusoknak meg kell szereznük a *diploma di laurea* bizonyítványt. Egy kétéves posztgraduális képzés a *scuola di specializzazione*-ben szükséges azoknak a középiskolai pedagógusoknak, akik részt szeretnének venni egy pályázaton az *abilitazione all'insegnamento* szakképzettség megszerzéséhez. Az általános iskolai tanárok általános tanítók, de vállalniuk kell egy szaktárgy oktatását. A középiskolai tanárok szaktanárok. A pedagógusok köztisztviselők.

Folyamatban lévő oktatási reformok és vitatémák

Már elfogadott és a megvalósítás szakaszában lévő reformok:

A parlament 2003-ban elfogadta az olasz oktatási rendszer új reformját (2003. évi 53. sz. törvény), amelyet törvényerejű rendeletekkel hajtanak végre. 2004. január 23-án fogadták el az első törvényerejű rendeletet az oktatás első ciklusáról (általános és alsó fokú középiskolai oktatás), ez a hivatalos közlönyben (*Gazzetta Ufficiale*) történő kihirdetését követően lépett hatályba.

Ez a rendelet többek között azt tartalmazza, hogy gyermekintézményi és általános iskolai beiskolázásra azok a gyermekek jogosultak, akik a tanulmányi tárgyévben április 30-ig betöltötték 3., illetve 6. életévüket.

Az 2003. évi 53. sz. reformtörvény azt irányozza elő, hogy egy rendelettel pontosítsák a kötelező oktatás időtartamát. Addig az oktatásban való részvétel az oktatás első ciklusának befejezéséig volt kötelező (általános és alsó fokú középiskolai képzés – 6-14 éves korban).

A 2004. január 23-án elfogadott törvényerejű rendelet rendelkezik arról, hogy az általános iskolai oktatásban az éves kötelező óraszám 891 óra. A rendelet további 99 órát irányoz elő választható tanulmányi tevékenységek szervezésére. Ami az alsó fokú középiskolai oktatást illeti, itt a kötelező óraszám 891 óra, és 198 további óra áll rendelkezésre választható tanulmányi tevékenységek szervezésére.

A következő tanulmányi évtől az általános iskoláknak egy mindenki számára kötelező általános tanterv helyett konkrét tanulmányi célkitűzéseket kell alkalmazniuk. Ezeket az alábbi tantárgyak számára fogalmazták meg: vallásoktatás, olasz nyelv és irodalom, angol, történelem, földrajz, matematika, természettudományok, technológia és számítástechnika, zene, művészet és képi ábrázolás, testnevelés. Az alsó fokú középiskolai oktatásban konkrét tanulmányi célkitűzéseket fogalmaztak meg az alábbi tantárgyakban: vallásoktatás, olasz nyelv és irodalom, angol, egy második idegen nyelv, történelem, földrajz, matematika, természettudományok, technológia, számítástechnika, zene, művészet és képi ábrázolás, testnevelés. Sőt, mindkét szinten előírásznak egy „polgári életvitel” elnevezésű tantárgyi területet, amely a következőket tartalmazza: állampolgári ismeretek, közlekedés, környezet, egészség, táplálkozás és érzelmi nevelés.

A rendelet egyéb rendelkezéseket is tartalmaz, nevezetesen: az általános és alsó fokú középiskolai oktatás egy egységes 8 éves ciklust jelent, az általános iskola befejezését követően korábban rendszeresített vizsgát eltörlik. Ami a kötelező oktatás időtartamát illeti, olyan kötelező oktatás (*obbligo formativo*) bevezetésére került sor, amelynek értelmében a hallgatók, akik nem kívánnak tovább haladni a hivatalos oktatási rendszer által felkínált pályán, kötelesek részt venni egy, az általános oktatási intézmények keretein kívül szervezett szakképzésben.

A felsőfokú középiskolai képzést illetően a 2003. évi 53. sz. reformtörvény rendelkezik a *liceo* 8 különböző iskolatípusának felállításáról (művészeti, hagyományos, humán, közgazdasági, nyelvi, zeneművészeti, tudományos, technológiai); ezek két-két éves képzések, majd a képzés ötödik évében alaposabb tanulmányokra és egyetemi felkészülésre kínálkozik lehetőség. Az új rendszer egyértelmű és pontos leírása akkor áll majd rendelkezésre, amikor végrehajtják a felsőfokú középiskolai oktatásról szóló rendeletet.

A reform egy új értékelő rendszer bevezetéséről rendelkezik. Az iskolában a diákok tudását kétévenként értékelik, és azoknak, akik nem képesek teljesíteni a minimális követelményeket, évet kell ismételniük. Sőt, sor kerül egy értékelő csoport felállítására, amelynek feladata az oktatás minőségének és a hallgatók intellektuális szintjének értékelése.

Egy másik, Olaszországban vitatott kérdés a pedagógusok alapképzésére vonatkozó új feltételek megteremtése és új lehetőségek felajánlása a munkahelyei továbbképzésben ahhoz, hogy a pedagógusok szembenézhessenek az új iskolai kihívásokkal egy folyamatos fejlődésben levő társadalomban.

<p>Az európai oktatási rendszerekre vonatkozó részletesebb információk az EURYDICE adatbázisában, az EURYBASE-ben található http://www.eurydice.org</p>

A magyar munkavállalók munkavállalási lehetőségei Olaszországban

Munkavállalás Olaszországban

Az EU egyik alapelve a személyek szabad mozgásáról kimondja a munkavállalás szabadságát az EU egész területén, vagyis az összes uniós polgárt azonos bánásmódban kell részesíteni. A csatlakozási tárgyalásokon megállapodás született arról, hogy a jelenlegi tagállamok legfeljebb 7 évre korlátozhatják a magyar munkaerő szabad piacra jutását. Ezzel a korlátozási lehetőséggel Olaszország is él. Az úgynevezett 2+3+2 éves átmeneti időszakot szabályozó megállapodás szerint a csatlakozást követő első két évben a tagállamok továbbra is saját nemzeti joguk rendelkezéseit alkalmazzák. Ennek keretében azonban a tagállamok saját hatáskörükben a munkaerő szabad piacra jutását is biztosíthatják. Az első két év után az Európai Bizottság jelentést készít a munkaerő-piaci helyzet alakulásáról tagországokként. Elvileg ekkor az átmeneti időszak lerövidítését vagy akár eltörlését is kezdeményezhetik. Az ötödik év vége után csak abban az esetben tartható fenn a nemzeti szabályozás, ha a tagállam komoly munkaerő-piaci zavarokkal küzd.

Olaszország budapesti nagykövetségének telefon és fax száma: 06-1- 4606200 (tel.), 06-1-4606260 (fax).

Tartózkodási engedély (Permesso di soggiorno)

Olaszországban eltérő szabályozás vonatkozik az uniós állampolgárok és az Unión kívüli állampolgárok munkavállalására.

Uniós állampolgárok

Az Európai Unió tagállamaiban minden állampolgár az adott ország állampolgárával azonos feltételekkel vállalhat munkát. Ez alapján munkavállalási engedélyre sincs szükség, és csak abban az esetben kell tartózkodási engedélyért folyamodni, ha az illető a kiválasztott EU tagországban 3 hónapnál tovább kíván maradni. Tehát nincs szükség tartózkodási engedélyre, ha 3 hónapnál rövidebb ideig tartó munkaviszonyról, továbbá, ha az olasz hatóság által jóváhagyott idénymunkáról van szó, illetve ha a munkavállaló rendszeresen – legalább hetente – visszatér az állandó lakóhelye szerinti tagországba (például határ menti munkavállalás esetén). A magyar állampolgárok számára Olaszország a korlátozást követően biztosítja ezeket a feltételeket.

A fentiekől eltérő esetben az országba történő belépéstől számított 8 munkanapon belül, a területileg illetékes rendőrhatóságnál (Questura) be kell nyújtani a tartózkodási engedély iránti kérelmet. A kérelmet az erre a célra kiállított formanyomtatvány kitöltésével lehet benyújtani.

A formanyomtatványon a következő adatok feltüntetése szükséges:

- a kérelmező személyes adatai;
- a kérelmező személyi igazolványának, illetve útlevelének főbb adatai;
- az ország területére való belépés dátuma;
- az ország területén való tartózkodás és a tartózkodás tartamának indokai;
- tartózkodási hely megjelölése;
- családtag, rokon megnevezése, aki miatt a kérelmező jogosult a tartózkodási engedélyre.

A kitöltött formanyomtatványhoz csatolandó 4 db igazolványkép, valamint 10.33 € értékű illetékbélyeg és egy igazolás a tartózkodási helyről.

A kérelem előterjesztésével egyidejűleg be kell mutatni a kérelmező nemzeti hatósága által kiállított személyi igazolványát, illetve útlevelét, továbbá a létesítendő munkaviszonnyal kapcsolatban megkövetelt dokumentumokat, amelyek eltérőek lehetnek attól függően, hogy milyen jellegű munkaviszonyról van szó.

Ha valaki gyakornokként, kezdő munkavállalóként megy ki Olaszországba, elegendő a munkaadó nyilatkozata az illető alkalmazásáról, míg szezonális munkavállalónál a munkaszerződés másolata szükséges. Ha valaki alkalmazotti munkaviszonyt létesít, illetve önálló vállalkozóként vállal munkát Olaszországban, akkor az érvényes munkaszerződés bemutatásán túl igazolnia kell, hogy bejelentkezett az Országos Egészségügyi Szolgálatnál (Servizio Sanitario Nazionale), illetve, hogy rendelkezik baleset- és betegbiztosítással, továbbá megfelelő anyagi fedezettel. Önálló munkavállalás esetén a kérelemhez csatolni kell egy igazolást az illetékes szakmai kamarába történő felvételtől.

Ha a tartózkodás időtartama meghaladja a három hónapot, de nem éri el az egy évet, ideiglenes tartózkodási engedélyt kell kiváltani. Az eljárás megegyezik a tartózkodási engedély kibocsátásakor követendő eljárással, azzal a különbséggel, hogy az ideiglenes tartózkodási engedélyt a munkavállalás időtartamára bocsátják ki, míg a tartózkodási engedély 5 évre szól és automatikusan meghosszabbítható.

Mind az ideiglenes, mind az állandó tartózkodási engedélyt a munkavállaló családtagjai is megkapják a munkavállaló engedélye alapján. A tartózkodási engedélyt a munkavállaló 16 éven felüli családtagjainak is igényelniük kell. Ezek érvényessége a munkavállaló tartózkodási engedélyének érvényességéhez igazodik, kiállításuk ugyanakkor ingyenes.

Az EU állampolgárok már a tartózkodási engedély kiállítása előtt elkezdhetnek dolgozni. A munkavállaló részmunkaidőben is dolgozhat, és tartózkodási engedélye akkor is érvényes, ha beteg lesz, illetve ha elveszti munkahelyét.

A szabad munkavállalásból következik az egyik legfontosabb jog, az általános diszkrimináció-mentesség. Eszerint a munkafeltételek, a munkajogi szabályozás, illetve a díjazás tekintetében a közösségi munkavállalót nem szabad megkülönböztetni vagy bármilyen módon hátrányos helyzetbe hozni. A szociális jogok egy része is automatikusan megilleti a más tagországból érkezőket. Ez egyebek között a nemzeti juttatások igénybevételére, a betegség, anyaság, munkanélküliség vagy munkahelyi baleset esetére folyósítandó járandóságokra vonatkozik. E jogok és kötelezettségek érvényesek a más tagállamban letelepedő közösségi munkavállaló családtagjaira is.

Az új tagállamok állampolgárai

Az olasz hatóságok minden évben kvótát állítanak fel arra vonatkozóan, hogy az adott évben mennyi harmadik államból érkező polgár vállalhat munkát. A 2004-es évre felállított kvóta alapján maximum 79.500 Unión kívüli állampolgár vállalhatott munkát Olaszországban. Az újonnan csatlakozott tagországok munkavállalóinak is munkavállalási engedélyre van szükségük Olaszországban, az ő esetükben azonban egy további 20.000 fős kvótát határoztak meg. Az önfoglalkoztató munkavállalók számát nem korlátozzák.

A munkavállalási vízum megszerzéséhez szükség van az olaszországi Megyei Munkaügyi Igazgatóság engedélyére (l'autorizzazione al lavoro rilasciato dalla Direzione Provinciale del Lavoro). Az engedély iránti kérelmet a munkaadó terjeszti az igazgatóság elé. A kérelemhez a következőkre van szükség: munkavállalási engedély űrlap; érvényes személyi igazolvány vagy útlevél fénymásolata; munkaszerződés; a munkavállaló kinti tartózkodási helyéről szóló igazolás; tartózkodási engedély kérelem. Az engedélyekre átlagosan 2-3 hónapot kell várni. Az igazgatóság 20 napon belül dönt az engedély megadásáról, illetve elutasításáról. Ezt követően a munkaadó az engedély birtokában felkeresi a területileg illetékes rendőrhatóságot, mely 20 napon belül megvizsgálja és igazolja, hogy a munkavállalóval szemben nem állnak fenn az állam területére való belépést és az ott-tartózkodást akadályozó körülmények, továbbá, hogy a munkaadó is megfelel a törvényben meghatározott feltételeknek. Az így kiadott engedélyt a munkaadó juttatja el a munkavállalóhoz, aki már az engedély birtokában keresi fel a hazájában található olasz diplomáciai, illetve konzuli képviselőt a vízum megadása céljából.

Bizonyos szakmákat gyakorló munkavállalók a megadott kvótától függetlenül is dolgozhatnak Olaszországban, de munkavállalási engedélyre nekik is szükségük van. Ilyenek például:

- Olyan cégek vezetői vagy magas beosztású alkalmazottai, melyeknek székhelye vagy telephelye Olaszországban van;
- Egyetemi tanárok, lektorok, kutatók;
- Tolmácsok, fordítók;
- Olasz munkaadónál gyakorlati képzésen részt vevő személyek;
- Képzett ápolók és ápolónők állami vagy magán egészségügyi intézményekben[...].

További információ:

Foglalkoztatási és Szociálpolitikai Minisztérium (Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali): www.welfare.gov.it/EaChannel/PrimoPiano/vademecumImmigrazione.htm

Magyarországi Olasz Nagykövetség
1143 Budapest, Stefánia út 95.
Tel.: 06-1-460-6200

Diplomák és szakképesítések kölcsönös elismerése

A diplomák és szakképesítések kölcsönös elismerésének kérdését a közösségi jog a személyek szabad áramlását érintő *acquis communautaire* részeként kezeli. Ugyanis a tény, hogy a tagállamok a szakmák gyakorlását jogilag szabályozott és kötelező érvényű képesítési és egyéb feltételekhez kötik, kétséget kizáróan akadályokat gördít a személyek szabad áramlásával kapcsolatos jog gyakorlása elé. A szakképesítések kölcsönös elismerése, a szabad mozgás előtt álló akadályok jogi korlátok közé szorításával összhangba hozza a szabad áramlás elvét a diplomák és szakképesítések megszerzésének, a szakmák gyakorlásának nemzeti szintű szabályozásával.

Az uniós szabályozás alapján különbséget kell tennünk a rendszer két meghatározó elve között. Az egyik az ún. akadémiai elismerés (*academic recognition*). Itt azt vizsgálják, hogy egy személy által a származási országában vagy egy harmadik államban szerzett oklevél a befogadó állam milyen szintű és jellegű oktatási, szakképzési intézményében megszerezhető képesítéssel egyenértékű. A diploma vagy képzettségi szint akadémiai elismertetésére

elsősorban magasabb szintű tanulmányok folytatása kapcsán van szükség. Az elismerésnek ez a fajtája természetesen nem elegendő a befogadó államban egy szakma gyakorlásához.

Egy adott szakma gyakorlásához szükséges szakképesítési feltételek meglétét az elismerésnek egy másik rendszere, az ún. szakmai elismerés (professional recognition) vizsgálja. Ez az iskolai végzettség mellett a szakmai készségeket, ill. azok gyakorlásával eltöltött időt is figyelembe veszi. Ha a befogadó állam elfogadja az adott szakképzettséget, az azt jelenti, hogy az érintett személy teljesítette az adott foglalkozással szemben támasztott nemzeti jogszabályi követelményeket.

A szakmai elismerés szempontjából meg kell különböztetnünk a már szabályozott és nem szabályozott szakmákat. Akkor szabályozott egy szakma, ha törvényen alapuló követelmény, hogy az érintett személy oklevéllel vagy más, az adott foglalkozással kapcsolatos képesítéssel rendelkezzen ahhoz, hogy szakmáját gyakorolni tudja. Az olasz diploma szükségessége törvényi akadályt gördít a szakma gyakorlása elé. Ide tartoznak például az egészségügyi és a magasabb képzettséget kívánó jogi, pénzügyi, kereskedelmi, közlekedési stb. pályák. Ha a szakma nem szabályozott, az érintett személy a munkaerőpiac szeszélyének, szabályainak lesz kitéve. Ebben az esetben nincs semmiféle jogi kényszer az oklevelek tekintetében. A legtöbb szakma ebbe a körbe tartozik. Itt lényegében a másik országban való elismerés automatikus.

Az elismerésre vonatkozó uniós szabályok között meg kell különböztetni az ágazati irányelveket az elismerés általános rendszerétől. Az ágazati irányelvek ugyanis szakmák szerint biztosítják a diplomák elismerését. Tehát ha az irányelvekben leírt szakmai követelményeknek az érintett közösségi állampolgár a szakképesítését igazoló oklevél tanúsága szerint eleget tesz, úgy szakképzettséget a befogadó állam köteles automatikusan elismerni. Ágazati irányelvek a következő szakmák kapcsán születtek: orvos, fogorvos, állatorvos, ápolónő, gyógyszerész, szülésznő, ügyvéd.

Azokra a szakmákra, amelyekre nem vonatkozik ágazati irányelv, az általános rendszer irányelvei alkalmazandók. Ezen irányelvek nem biztosítják a szakmák automatikus elismerését, viszont elfogadásuk óta nem lehet a szakképesítés hiányára hivatkozva megtagadni a másik tagállam állampolgárától egy diplomához kötött szakma gyakorlásához szükséges engedély kiadását, ha saját tagállamában megszerezte a szükséges felsőfokú végzettséget. Bár azt megkívánhatja a fogadó állam, hogy a munkavállaló legalább 3 éves időszakot töltsön el a befogadó államban, illetve alkalmassági tesztnek vesse alá magát, ha az oktatás, amelyben részesült, tartalmilag jelentősen eltér a befogadó állam képzési rendszerében elfogadottól.

Fontos megjegyezni viszont, hogy egyik irányelv hatálya sem terjed ki olyan szakképesítésekre, amelyeket uniós állampolgárok szereztek nem EU-tagállamban, nem beszélve a nem uniós állampolgárokról.

Magyar diplomák elismertetése Olaszországban

Első lépcsőben az érettségi bizonyítvány, továbbá a megszerzett oklevél eredeti példányát kell hitelesíttetni az Oktatási Minisztérium Ügyfélszolgálati Irodáján, valamint a Külügyminisztérium Konzuli Főosztályán. Új szabály, hogy az érettségi bizonyítványt és az oklevelet kiállító intézmény igazolása is szükséges arról, hogy az adott dokumentumokat valóban ők állították ki.

Ezt követően el kell készíttetni az érettségi bizonyítvány, az oklevél valamint az indexkivonat hiteles olasz fordítását. Az indexkivonat valamint a vizsgák, felvett órák részletes leírása kapcsán célszerű felkeresni az oklevelet kibocsátó felsőoktatási intézmény tanulmányi osztályát, ugyanis az indexkivonat valamint a vizsgaleírás magyar nyelvű részén szerepelnie kell az adott felsőoktatási intézmény pecsétjének. Az általunk felvett órák, valamint a vizsgák részletes leírását mi magunk is lefordíthatjuk olaszra, itt nincs szükség hiteles fordításra.

Ezt követően fel kell keresni az Olasz Kulturális Intézetet, ahol értéknnyilatkozatot készítenek, és mindezt továbbítják a magyarországi Olasz Nagykövetségre (Budapest, Stefánia út 95.), ahol valamennyi iratunkat hitelesítik. Erre azért van szükség, mert az olaszországi egyetemek csak a magyarországi olasz diplomáciai képviselő által hitelesített dokumentumokat fogadják el.

Ezt követően csak rajtunk múlik, hogy melyik olasz egyetemmel vesszük fel a kapcsolatot. A kérelmet (domanda di equipollenza) az adott egyetem rektorának kell címezni. Általában az egyetem kari tanácsa dönt egyéni, személyre szabott vizsgálat alapján oklevelünk elismerésének feltételeiről.

Az egyetem többféleképpen dönthet:

- kimondhatja a magyar diploma egyenértékűségét az olasz egyetemen szereshető diplomával;
- garantálhatja egyes vizsgák beszámítását, azzal a feltétellel, hogy a kérelmező beiratkozik az egyetemre 1-2 évre, és leteszi a szükségesnek tartott vizsgákat, esetlegesen szakdolgozatot kell írnia és azt sikeresen meg kell védenie.

Az elismerési eljárás a rektor által hozott rendelettel fejeződik be, amely alapján végrehajthatóvá válik az egyetemi tanács döntése.

Fontos még itt megjegyezni, hogy az olasz nyelv magas szintű ismerete elengedhetetlen a diploma sikeres elismertetéséhez, ugyanis az egyetem kötelezheti a kérelmezőt, hogy vizsgán bizonyítsa nyelvtudását. Ezen vizsgákat minden év szeptemberében, egységesen, valamennyi olasz egyetemen ugyanabban az időpontban tartják.

Bővebb információk:

Olasz Kulturális Intézet
Budapest, Bródy Sándor u. 8.
tel: 06-1- 483-2040

Centro Informazione Mobilità Equivalenze Accademiche (CIMEA)
www.cimea.it

Presidenza del Consiglio dei Ministri
Dipartimento per il Coordinamento delle Politiche Comunitarie
Prof.ssa Armanda Bianchi Conti
www.palazzochigi.it

Ministero dell'istruzione, dell'Università e della Ricerca
www.miur.it

Munkaerő-piaci keresleti és kínálati viszonyok, munkakeresési lehetőségek, adózási szabályok

Olaszország munkaerő-piaci helyzete

A világ hetedik legnagyobb gazdaságának számító Olaszország egyik legnagyobb társadalmi problémája jelenleg a munkanélküliség, mely jobban sújtja a déli országrészeket, mint az északiakat. Az északi és déli országrészek gazdaságának jellege és fejlettsége, s ebből következően munkaerő-piaci helyzete közötti nagy eltérések az ország történeti fejlődéséből és az évszázadok alatt kialakult eltérő adottságú termelési viszonyokból következnek. Délen a munkanélküliségi ráta jóval az országos átlag feletti, míg északon néhány ágazatban és szakmában – például ápolónők – még munkaerőhiány is tapasztalható. Mintegy 450 ezer családban alkalmi vagy szezonális, illetve fekete munkából tartják fenn magukat. Az utóbbi években egyre inkább terjed a részmunkaidőben való foglalkoztatottság, főként a nők körében. A munkanélküliek fele pályakezdő fiatal, sok közöttük az egyetemi diplomával rendelkező.

Munkakeresés Olaszországban

Olaszországban, csakúgy, mint hazánkban a foglalkoztatási szervezet központi jellegű. A Munkaügyi és Szociálpolitikai Minisztérium (Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali) hatáskörébe tartozik a foglalkoztatáspolitikai és a munkaerő-piaci politika. A minisztérium irányítja a tartományi és a megyei munkaügyi központokat is.

Olaszországban foglalkoztatottként vagy önálló vállalkozóként lehet dolgozni. Az EU tagállamok állampolgárai három hónapig kereshetnek munkát Olaszországban. Ez az időszak meghosszabbítható, ha bizonyítást nyer, hogy a munkavállaló továbbra is keres munkát, és jó esély van arra, hogy foglalkoztatni fogják.

Az önálló vállalkozóknak be kell jelentkezniük az adóhivatalba, továbbá fel kell vetetniük magukat a tevékenységüknek megfelelő, illetékes kereskedelmi kamarába.

A munkát kereső, illetve munkanélküli személyeknek személyesen kell bejelentkezniük az illetékes munkaügyi központban (Centro per l'Impiego), mely a megyei munkaügyi igazgatóság részeként működik. A munkaügyi központban a jelentkezést követően az önéletrajzokat felveszik egy jegyzékbe. Az uniós állampolgárok és családtagjaik minden tekintetben egyenjogúak az olasz munkavállalókkal; a segítségnyújtás, információ és a munkaközvetítés is ugyanúgy megilleti őket.

A munkaügyi központok a következő szolgáltatásokat nyújtják a munkakeresőknek, valamint a szakképzett munkaerőt alkalmazni kívánó cégeknek:

- a legújabb technológia szerint kialakított információnyújtás és tájékoztatás annak érdekében, hogy minél hatékonyabban találják meg egymást a munkát keresők és a munkát kínálók hirdetései;
- naponta frissített adatbázis áll az érdekeltek rendelkezésére, melyben megtalálható valamennyi országos és helyi szinten publikált álláshirdetés;
- a munkaügyi központban közvéteszik valamennyi uniós, országos és helyi szintű közigazgatási pályázati lehetőséget;

- tanulási és továbbképzési felvilágosítás;
- útmutató a hatékony álláskeresés feltételeiről;
- EURES adatbank az uniós álláshelyekről;
- NOOPOLIS adatbank a világ ösztöndíjairól és tanfolyamairól.

Tehát, ha Olaszországban munkát szeretnénk találni, mindenképpen keressük fel a helyi munkaügyi központot.

Ezen kívül még sok más olyan intézmény is létezik, amelyeket érdemes felkeresni. Ilyenek például a Centri Informazione Giovani (Ifjúsági Információs Központok); Centri di prima accoglienza per Stranieri (Külföldieket Fogadó Központok) és egyéb társaságok, ügynökségek, melyek munkaerő-toborzásra specializálódtak, és amelyek újságokban és az interneten is közzéteszik az álláslehetőségeket.

Munkakeresés szempontjából fontosabb újságok: La Repubblica, Corriera della Sera és a La Stampa, vagy a Mercatone című hetente megjelenő újság, melyben ingyen is adhatunk fel hirdetést.

Fontos még az álláskeresés kapcsán megemlíteni az EURES-hálózatot. Ezt az információs közvetítési rendszert 1993-ban hívta életre az EU azzal a céllal, hogy megkönnyítse a munkaerő közvetítését az EU-ban és az EGT területén. Az EURES számítógépes munkaerő-közvetítési rendszer három alappillére az adatbázis, az EURES-tanácsadók és az informatikai rendszer.

Az adatbázis tárolja az EU és az EGT államok területén megürrült álláshelyekre vonatkozó adatokat, valamint itt található olyan általános információs oldalak is, amelyek alapján megismerhetjük az egyes tagállamok hatályos munkajogi, adójogi, társadalombiztosítási, szociális stb. szabályait.

Az EURES-tanácsadók több nyelvet beszélő munkaközvetítők, pályaorientációs tanácsadók, akik ismerik az egyes országok munkanélküli-ellátási, szociális biztonsági és munkajogi rendszerét. Ők foglalkoznak a potenciális munkavállalókkal, de a munkaerőt keresőkkel is, valamint folyamatosan tájékozódnak az egyes államok munkaerőpiacának helyzetéről.

Az EURES-rendszer ma már megtalálható az interneten, tehát mindenki számára azonnal elérhető. A cím a következő: <http://europa.eu.int/eures>.

Egyéb jelentős, munkaközvetítéssel foglalkozó olasz internetes oldalak:

www.umana.it

www.jobadvisor.it

www.monster.it

www.adecco.it

www.adinterim.it

www.prometheo.it/lavoro/interinale.html

www.jobitaly.com

Pályázatok

Olaszországban általában nem a papírok alapján döntenek el, hogy kit vesznek fel egy állásra, hanem a személyes beszélgetés során alakul ki a bizalom a jelentkezővel szemben.

Bár az olasz munkaadók szívesen fogadják a külföldi munkavállalókat, nehéz úgy állást szerezni, hogy közben máshol tartózkodik az ember. Ez nem a személyes kapcsolatnak köszönhető, hanem a déliek spontaneitásának. Nem terveznek 2-3 hónapra vagy akár fél évre előre, márpedig egy külföldi munkavállaló esetében legalább ilyen hosszú ideig tart a felvételi folyamat. Ezért ajánlatos inkább helyben munkát keresni, néhány hétre elutazni Olaszországba és a konkrét álláshirdetéseket böngészve jelentkezni.

Éppen ezért az álláskereső legelső lépéseként nem az önéletrajz hirdetésnek megfelelő átszerkesztése az elsődleges cél, hanem a személyes kapcsolat felvétele. Ha az álláskereső nem személyesen, hanem csak egy barátja közvetítésével ismer valakit a cégnél, jóval nagyobb az esélye, hogy megkapja a munkát. Ha sikerül az egyik leendő munkatárssal meginnia egy kávé, szinte biztos, hogy őt veszik fel.

Önéletrajz és kísérőlevél

Ezekkel kapcsolatban az általános európai szabályok érvényesek. A munkavállalónak a magyar önéletrajzhoz hasonlóan a személyes adatok felsorolásával kell kezdenie önmaga bemutatását, majd a szakmai tapasztalatok, tanulmányok, egyéb képességek és hobbik következnek.

Fényképeket általában nem mellékelnek az önéletrajz mellé. Hagyományosan az olasz munkavállalók nem írják alá és nem dátumozzák az önéletrajzukat, de ez nem megtörhetetlen szabály.

A kísérőlevelekben mindenképp előnyös a személyes megszólítás, vagyis a címzettnek a legjobb elkerülni az általános alanyt. A levél szövegében pedig az önéletrajz azon elemeit kell kiemelni, amelyek az álláshirdetés elvárásainak teljesítésében fontosak.

Interjú

A személyes megbeszélésen mindenképpen tiszteletet kell mutatnia a jelentkezőnek és érdemes távolságot tartani még akkor is, ha az északi, fagyos hangulattal szemben itt lazábban zajlik az interjú.

Olaszországban nagyon fontos a megjelenés, a ruházat megfelelő összeállítása. A sikeres álláskeresőhöz tartozik, hogy a jelentkező a legjobb ruháját veszi fel az interjúra, különösen Észak-Olaszországban, ahol a divat és a stílus a hétköznapi emberek életét is meghatározza.

Teszt

Bár még mindig az interjú a legkedveltebb módja a jelölt kiválasztásának, Olaszországban is kezdenek elterjedni a különböző tesztek. Általában pszichológiai tesztekéről van szó, amelyek többfélék lehetnek: IQ, logikai-matematikai, személyiségi, képességfelmérő stb. Ezen tesztek mellett gyakran íratnak még olyan tesztet, amely felméri a jelöltnek a betöltendő álláshoz, jogkörhöz szükséges elméleti, gyakorlati ismereteit.

Adózás

A közvetlen adózásról a közösségi joganyagok nem rendelkeznek, ezért – bár a tagállamok adórendszerei hasonlóak – minden tagállamban különböző fajtájú és mértékű adónemekkel találkozunk.

A közösségi jog szerint a tagállamok adórendszerének követnie kell azt az általános diszkriminációellenes szabályozást, mely alapján azon tagállami állampolgárokkal szemben, akik egy másik tagállam területén élnek, nem támaszthatók kedvezőtlenebb adózási feltételek, mint az adott tagállam állampolgáraival szemben.

A közösségi adózási szabályok szerint minden tagállam állampolgára minden (akár több nem EU-tagállambeli) jövedelme után abban a tagállamban köteles adót fizetni, amelyben lakik. A kettős adóztatásról szóló, országok közötti egyezmények gondoskodnak arról, hogy az adóalany csak egy helyen fizessen adót.

Az olasz adórendszer fő jellemzője a vagyoadók csökkenő hatása, valamint a közvetett és közvetlen adók közötti egyensúly. Az éves állami adóbevétel több mint 300 milliárd €, amelynek $\frac{3}{4}$ -ét négyféle adó teszi ki: a személyi jövedelemadó (IRPEF), a társasági adó (IRPEG), az általános forgalmi adó (IVA), valamint az ásványolaj fogyasztói adója.

2003-ban az olasz parlament a pénzügyi rendszer teljes reformjával bízta meg a kormányt. Első lépésben a kormány már a 2003-as pénzügyi törvényben 18%-ról 23%-ra emelte a személyi jövedelemadó legalacsonyabb adókulcsát, ám ezzel egyidejűleg felemelte az adózás alól mentes jövedelemszintet. A törvény 5 adófajtaát állapít meg: személyi jövedelemadó, társasági adó, általános forgalmi adó, fogyasztási adók, szolgáltatási adó.

A személyi jövedelemadót (Imposta sul reddito delle persone fisiche) minden Olaszországban élő állampolgárnak meg kell fizetnie, az összes – akár más országból származó – jövedelme után. A személyi jövedelemadó mértékét progresszíven, különböző adózási sávok szerint állapítják meg. A törvény 2 adókulcsról rendelkezik; 100 000 euróig 23%-os, míg 100 000 eurón felül 33%-os az adókulcs. Az olasz adófizetők 99,5%-a az első adósávba esik, tehát elsősorban a 23%-os adókulccsal kell majd számolni. Bizonyos összeghatárig a jövedelem adómentes. Az adómentes jövedelem összeghatárát befolyásolja az adózó családi helyzete is. Az összeghatár az eltartott házastárstól, illetve a gyermekek számától függően növekszik. A fizetendő adót csökkenthetik különböző orvosi kiadások és biztosítási díjak is.

Amennyiben egy személynek más tagállamból származó jövedelme is van, a kettős adóztatásról szóló törvény határozza meg, hogy személyi jövedelemadót Olaszországban vagy a másik tagállamban kell-e fizetnie. A személyi jövedelemadót a munkáltató vonja le a munkavállaló várható éves munkabére alapján. A végleges jövedelemadót az év végén számítják ki. A foglalkoztatottaknak általában csak abban az esetben kell adóbevallást készíteniük, ha más forrásból származó jövedelmük is van. Az önálló vállalkozóknak adóbevallást kell készíteniük, és az adót is saját maguk fizetik meg bevételük alapján. Erre évente két alkalommal, júniusban és novemberben kerül sor. Az adót előre, az előző évi bevétel alapján kell befizetni.

Az előírányzott társasági adó (imposte sul reddito delle persone giuridiche) mértéke 33%.

Olaszországban általában 19%-os az áfa (imposta sul valore aggiunto), de vannak csökkentett 4%-os, 10%-os és 16%-os áfakülsók is.

A foglalkoztatás szabályozása

Szakszervezetek Olaszországban

Az Európai Unió országaiban nem alakult ki egységes modell az érdekegyeztetést illetően. Olaszországban a szociális partnerek (kormány, munkaadók és munkavállalók) közötti munkaügyi kapcsolatokra egyszerre jellemző a centralizáltság és a decentralizáltság.

A törvények a szociális partnerek számára nem teszik kötelezővé a képviseletet, ám a szakszervezeteknek kezdeményező szerepet biztosít. A társadalmi partnerek relatív szerződéskötési autonómiával rendelkeznek, de az állam – a szakszervezetekhez fűződő politikai kapcsolatai révén – is igyekszik részt vállalni a tárgyalásokon. A megállapodásos rendszer két szinten működik. A nemzeti szintű tárgyalásokon országos kollektív szerződéseket készítenek elő, amelyek a bérek tekintetében két évig, egyéb esetekben pedig négy évig érvényesek. Az országos szerződések adnak iránymutatást az üzemi szintű megállapodásokhoz.

A szervezett dolgozók ágazonként több politikai színezetű szakszervezet között is választhatnak. A hagyományok szerint legerősebb és legjelentősebb szakszervezeti szövetség a CGIL (Confederazione Generale Italiana de Lavoro), amely korábban a kommunista párthoz, jelenleg a Baloldali Demokratákhoz áll közel. Kereszténydemokrata befolyás érvényesült a CISL (Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori) nevű szakszervezeti szövetségen belül, míg a szocialisták és a republikánusok vonzáskörébe tartozott az UIL (Unione Italiana del Lavoro).

A három nagy múltú szövetség az utóbbi években kiegészült néhány kisebb szakszervezeti szövetséggel: a CISAL (Confederazione Italiana Sindacati Autonomi Lavoratori) autonóm, pártoktól független szövetség. Mára széles körű támogatottságot szerzett a valaha újfasiszta, ma nemzeti jobboldali CISNAL (Confederazione Italiana Sindacati Nazionali Lavoratori). Az UNSA (Unione Nazionale Sindacati Autonomi) is az úgynevezett autonóm szövetségek közé sorolható.

A szakszervezeti szövetségekhez országszerte több tucat szakmai-ágazati szervezet tartozik, taglétszámuk azonban nem éri el a hatvanas-hetvenes éveket, s a bértárgyalások ma már lényegesen gyorsabb kompromisszumokhoz vezetnek, kiküszöbölve a korábbi általános sztrájkok bénító hatását. Az országos kollektív szerződéseket általában a vállalatoknál, intézményeknél a helyi szakszervezet és vezetés megállapodásával kiegészítő megállapodások is kísérik. A munkáltatók és a szakszervezetek országos tárgyalásain a kormányzat intézményesen közvetítő szerepet játszik, igyekszik elősegíteni a gazdaságpolitikai célokkal összhangban álló megállapodások létrejöttét.

Fontos intézmény az úgynevezett bérkiegészítő segélykassza, amely a költségvetési juttatásból és a vállalati befizetésekből összeálló alap munkabért folyósít átmeneti időre olyan munkavállalóknak, akiket munkáltatójuk egy időre nem foglalkoztat. A kassza igénybevételét a vállalat kéri válsághelyzetre hivatkozva, és legfeljebb fél évig fizetheti vele dolgozóit.

Fizetések

A fizetésekről a kollektív szerződések rendelkeznek. A munkavállalók többsége a ténylegesen munkában töltött órák alapján kapja a bérét, amelynek következtében sokszor órákra kell

felosztani a kollektív vita során kialakult havi fix összeget. A béreket meghatározott időszakonként kell folyósítani, melyeket általában utólag fizetnek meg a munkaadók. A bért általában pénzben fizetik ki, de a munkavállaló emellett más, természetbeni juttatásokat is kaphat. A bér kifizetése kötelezően a fizetési boríték kézbesítésével történik. A bérkimutatásnak tartalmaznia kell a következőket: a munkavállaló személyi adatait; szakmai minősítését; azt az időszakot, amelyre a bér jár; családi pótlékot; és minden más fontos bérösszetevőt.

Fizetésen általában a bruttó összeget értik. A fizetés különböző elemekből tevődik össze. Meg kell különböztetnünk a kötelező elemeket a fakultatív elemektől. A fizetés kötelező összetevői a következők: az alapösszeg, amelyhez hozzáadódnak a különböző címen járó pótlékok, drágasági pótlék, kor miatti előléptetés, stb. Fakultatív összetevők lehetnek a következők: éjszakai munkáért, vasárnapi munkáért járó összeg, borra való stb. A munkavállalók a különböző prémiumokat, a tizenharmadik, tizennegyedik havi fizetést évente előre meghatározott időszakonként kapják.

Olaszországban nincs jogilag meghatározott minimálbér. A minimálbért a különböző szakmai tevékenységet folytató szektorokra vonatkozó kollektív szerződésekben határozzák meg.

Olaszországban 1992. júliusában megszüntették azt a rendszert, amely a fizetéseknek az inflációt követő automatikus indexálását biztosította, ehelyett vállalati és ágazati szinten kell megállapodni az éves bérfeljesztés mértékéről.

Munkajog

A kollektív szerződés

Az alkalmazotti munkára vonatkozó szabályokat a nemzeti munkajogi kollektív szerződésekben lefektetett kategóriák határozzák meg. A kollektív szerződések a munkavállalói szakszervezetek és a munkáltatói társaságok között létrejött olyan megállapodások, amelyek meghatározzák a beosztást, a munkaidőt, a jövedelmet stb. Fontos tudni, hogy mely kollektív szerződés vonatkozik az adott munkavállalóra, hiszen ez alapján ismerheti meg a rá vonatkozó jogokat, kötelezettségeket. Ebben a kérdésben a munkavállaló felvilágosításért nyugodtan fordulhat a szakszervezetekhez.

A munkaviszony és a munkaszerződés

A munkaviszony munkaszerződéssel jön létre. A munkaszerződés nem más, mint egy megállapodás a munkaadó és a munkavállaló között, amelynek értelmében a munkavállaló munkateljesítményért cserébe a munkaadótól fizetést kap.

A munkaszerződés különböző elemeit (fizetés, munkaidő, szabadság) szabály szerint a kollektív szerződések rögzítik. A munkaadó a munkaviszony létrejöttét követő 30 napon belül, írásban köteles tájékoztatni a munkavállalót a szerződés alapvető feltételeiről.

A munkaviszony lehet határozott és határozatlan időtartamú. Eltérő megállapodás hiányában a munkaviszony határozatlan időtartamra jön létre. A határozott időtartamra szóló munkaszerződést kötelező írásba foglalni, és pontosan meg kell jelölni a lejárat napját.

Próbaidő a határozatlan és határozott idejű munkaszerződésben is kiköthető. A hatályos törvények szerint a próbaidő tartama maximum 6 hónap lehet, de munkaszerződés vagy kollektív szerződés ennél rövidebb próbaidőről is rendelkezhet. A próbaidő alatt a munkaviszonyt bármelyik fél, indoklás nélkül, azonnali hatállyal megszüntetheti.

A határozott időtartamú munkaszerződés csak egyszer és abban az esetben hosszabbítható meg, ha a szerződés tartama három évnél rövidebb volt, és akkor is csak legfeljebb három évre. A törvény biztosítja, hogy amennyiben lejár a határozott időtartam, a munkajogviszony folytatható még további húsz napig, ha a szerződést hat hónavnál rövidebb időre kötötték; harminc napig, ha a szerződés hat hónavnál hosszabb tartamú. Ha a jogviszony ezen túl is folytatódik, a határozott idejű szerződés határozatlan idejűvé alakul át.

A határozatlan tartamú és a határozott tartamú munkaszerződés (a határozott időtartam lejárta előtt) is megszüntethető a következő esetekben:

- munkavállaló rendes felmondása;
- felek közös megegyezése;
- munkáltató rendes felmondása.

A munkaviszony jogellenes megszüntetése esetén a munkavállaló a közléstől számított hatvan napon belül keresetlevelet terjeszthet elő a munkaügyi bíróságnál, illetve megkísérelhető a felek kibékítése is, amelynek helye a szakszervezet székhelye, illetve a megyei munkaügyi igazgatóság. Ha a munkaügyi bíróság ítélete szerint a munkáltató a munkavállaló munkaviszonyát jogellenesen szüntette meg, akkor a tizenöt főnél kevesebb

alkalmazottat foglalkoztató munkaadót kötelezik a munkavállaló továbbfoglalkoztatására, illetve a munkaviszony újbóli létesítésére, míg a tizenöt főnél több személyt foglalkoztató munkáltatót kötelezik a munkavállaló eredeti munka- és jogkörébe való visszahelyezésre.

A munkaviszony megszűnik:

- munkavállaló halálával;
- határozott idő lejártával;
- nyugdíjkorhatár elérésével.

Munkaidő

Olaszországban a munkavégzés napi és heti maximális tartama nem lépheti túl a törvényben és a kollektív megállapodásokban meghatározott időkeretet. Munkaidő az az időtartam, mely alatt a munkavállaló a munkahelyén tartózkodik, a munkáltató rendelkezésére áll, és végzi a munkakörébe tartozó tevékenységet és feladatokat.

Fő szabály szerint a heti munkaidő negyven óra. Természetesen kollektív szerződés a munkavállalók érdekében ezt lecsökkentheti. A maximális heti munkaidőt a kollektív megállapodás határozza meg, de az semmiképpen sem haladhatja meg az átlag heti negyvennyolc órát.

A túlóráról is a kollektív szerződések rendelkeznek. Ennek hiányában a túlóráról a munkaadó és a munkavállaló közötti megállapodás határozza meg. A túlóra nem haladhatja meg az évi 250 órát.

A munkaközi szünet időtartamát és módját is a kollektív szerződés állapítja meg, de a munkakezdéstől a munkaidő lejártáig legalább tíz perces szünetet mindenképp biztosítani kell.

A munkavállaló részére a napi munkájának befejezése és a másnapi munkakezdés között legalább tizenegy óra pihenőidőt kell biztosítani.

A heti pihenőnap arra szolgál, hogy a munkavállaló a heti munkaidő megkezdése előtt kipihenhesse magát. A munkavállalót hetente egy pihenőnap illeti meg, amely általában vasárnapra esik. Az egy nap (24 óra) heti pihenőidőbe beszámít a tizenegy óra napi pihenőidő.

Éjszakai munkán azt a hét órán át tartó folyamatos munkavégzést értik, amelyet az éjféltől reggel öt óráig tartó időszakban és még a nap folyamán három órán keresztül folytatnak. Éjszakai munkát csak az arra alkalmas személyek végezhetnek. Például nem kötelezhetők éjszakai munkára azok a dolgozó nők, akiknek három évnél fiatalabb gyermekük van.

Szabandnapok az év során

Az olasz törvényhozás tizenkét nemzeti ünnepet ismer el. Ezekben a napokon a munkavállalóknak rendszeren jár a napi bér. Ha az ünnepnapok vasárnapra esnek, dupla fizetést kapnak.

E napok a következők:

- január 1.
- január 6. (Vízkereszt)
- április 25 (Felszabadulás napja)

- húsvét hétfő
- május 1. (Munka ünnepe)
- június 2. (Köztársaság ünnepe)
- augusztus 15. (Nagyboldogasszony napja)
- november 1. (Mindenszentek)
- december 8. (Szeplőtlen fogantatás napja)
- december 25. (Karácsony)
- december 26. (Karácsony)

Szabadság

Rendes szabadság

Az olasz törvényhozás elismeri a munkavállalóknak az évi rendes szabadsághoz való jogát és tiltja az e jogról való lemondást.

A rendes szabadság időtartamát a kollektív szerződések rögzítik. A szabadság nem lehet rövidebb 4 hétnél. Általában 4 és 6 hét között állapítják meg, de tartama függ a munkavállaló korától és az érintett ágazattól is. Ha a munkavállaló nem használja ki a szabadságát, a ki nem vett napok nem helyettesíthetők semmilyen pótlékkal, a munkaszerződés felbontásának esetét kivéve.

Betegszabadság

A munkavállalót betegség miatti keresőképtelensége idejére megilleti munkahelyének a fenntartása és megfelelő pénzügyi ellátás, amely évente maximum 180 napra jár. A betegség első három napját a munkáltató fizeti, a negyedik naptól jár a pótlék, amelyet az INPS (Országos Társadalombiztosítási Intézet) folyósít. A pótlék összege a munkavállaló napi átlagkeresetének 50%-a az első 20 napban, azt követően pedig a 66,66%-a.

Ahhoz, hogy a munkavállaló élhessen e jogával, be kell mutatnia az orvosi igazolásokat, továbbá alá kell vetnie magát nyilvános ellenőrzéseknek. A munkavállaló köteles betegségét azonnal bejelenteni a munkáltatónak, továbbá köteles a munkáltató és az USL (Helyi Egészségügyi Egység) részére eljuttatni az állapotát alátámasztó orvosi igazolást. Az orvosi igazolásról két példányt kell készíteni. Az egyiket, amely tartalmazza a diagnózist és a prognózist az INPS-hez (Országos Társadalombiztosítási Intézet) vagy az USL-hez, míg a másikat, amely csak a diagnózist tartalmazza, a munkáltatóhoz kell eljuttatni. Az igazolásokat a kibocsátásuktól számított két napon belül kell eljuttatni az illetékesekhez. Az INPS és a munkáltató is kérheti a munkavállaló ellenőrzését. Az ellenőrzéseket a nap folyamán 10-12 óra és 17-19 óra között, a munkavállaló lakásán tartják az USL orvosai.

Anyasági szabadság

A foglalkoztatott terhes nőt a szülést megelőző két hónapra, valamint a szülést követő három hónapra szülési szabadság illeti meg. A szülési szabadság időszaka rugalmasan kezelhető; a terhes nő úgy is dönthet, hogy a szülést megelőzően csak egy hónapot vesz ki, így a szülést követően négy hónap szabadság illeti meg. Persze ehhez szükség van orvosi igazolásra a kismama és a baba állapotáról.

A dolgozó apák jogait is védi a törvény. Kötelező szabadságot adni az apának, ha a terhes anya súlyosan beteg, vagy ha meghalt.

A dolgozó nőket és férfiakat is megilleti ez a szabadság a gyermeknek a családba kerülését követő három hónapig abban az esetben, ha hat évesnél nem idősebb gyermeket fogadtak örökbe.

A kötelező szülési szabadság ideje alatt a dolgozó anyát a jövedelme 80%-át kitevő juttatás illeti meg. Azok a dolgozó nők, akik nehéz fizikai munkát végeznek, a megyei munkaügyi központtól beszerzett engedély alapján kérhetik a szülési szabadság tartamának meghosszabbítását (legfeljebb hét hónap a szülést követően).

A törvény kimondja, hogy a szülőket a gyermek nyolc éves koráig hat hónap szülői szabadság illeti meg. Ha mindkét szülő igényt tart a szabadságra, akkor az együttes szabadság nem haladhatja meg a tíz hónapot. A pótlék a fizetés 30 %-át teszi ki, és a gyermek három éves koráig folyósítható hat hónapos időszakra.

A gyermek betegsége esetén mindkét szülőnek joga van a betegség egész tartamára szabadságra menni, ha a gyermek a harmadik életévét még nem töltötte be. A három és nyolc év közötti gyermekek betegsége esetén a szülők évi öt nap szabadságra jogosultak.

Esélyegyenlőség munkavállaláskor

Európai állampolgárként sok olyan joga van az embernek, amelyről lehet, hogy tudomása sincs. Az országban, amelyben dolgozik a nőket és a férfiakat azonos értékű munka, azonos mennyiségű fizetés és ugyanolyan képzési lehetőségek illetik meg. Az Unióban a nem alapján történő diszkrimináció jogszerűtlen és tilos.

A diszkriminációnak két formája van:

- Direkt diszkriminációról akkor beszélünk, amikor a férfiak és nők, kizárólag nemi megkülönböztetés alapján eltérő bánásmódban részesülnek például fizetés terén. Itt kell megemlíteni a hátrányos megkülönböztetés azon esetét, amikor a nő azért nem kapja meg az állást, vagy azért nem léptetik elő, mert terhes.
- Indirekt megkülönböztetés akkor áll fenn, mikor egy látszólag semleges - fizetésre, munkakörülményekre és munkaerő-toborzásra vonatkozó - törvény, rendelet gyakorlatban történő alkalmazása hátrányos az egyik nemre.

Munkaviszonnal járó jogok

Azonos fizetés

- azonos fizetés azonos munkáért;
- azonos fizetés azonos értékű munkáért;
- munkaosztályozó rendszerek.

Azonos bánásmód a munkahelyen

- munkához való hozzájutás;
- szakmai képzés;
- munkafeltételek;
- előléptetés;
- pozitív elbírálás terén.

Gyermekes dolgozó nők jogai (terhes, de még dolgozó nők; szoptató nők; a közelmúltban szült nők)

- egészség és biztonság a munkahelyen;
- éjszakai munka alóli mentesség;
- szülési szabadság;
- engedély távozásra nőgyógyászati vizsgálatok esetén;
- elbocsátás kizárása.

A nők esélyegyenlősége Olaszországban

Olaszországban 1990-ben állították fel a Minisztertanács (Consiglio di Ministri) keretében az Egyenjogúság és a Nemek Közötti Esélyegyenlőség Nemzeti Tanácsát, amelynek feladata előmozdítani a férfiak és nők közötti egyenlőség gyakorlatban való megvalósítását, valamint megszüntetni a nőkkel szemben megnyilvánuló indirekt és direkt diszkriminációt.

Az 1948-as olasz Alkotmány is szentesíti a nők és férfiak törvény előtti egyenlőségét, szociális biztonsághoz való azonos jogát. Kimondja továbbá, hogy a dolgozó nőknek ugyanolyan joguk van a munkához, mint a férfiaknak, a férfiakéval azonos bér illeti meg őket, és, hogy egyenlően, nemtől függetlenül valamennyi állampolgár választójogosult, és a nők is viselhetnek közhivatalt.

1977-ben törvény mondta ki a nők és férfiak egyenjogúságát a munkával kapcsolatban. Ez alapján tilos a nemek szerinti hátrányos megkülönböztetés az alkalmazás, a karrier, a minősítés, a jogkörök, a képzés, valamint a szakmai továbbképzés szempontjából.

Az 1975-ben kibocsátott családi törvényben eltűnik a férfi családfői szerepe, és ettől kezdve a gyermek mindkét szülő felügyelete alá tartozik. Ekkor törölték el a fiú és lány gyermek közötti megkülönböztetést, továbbá ekkor erősítették meg a közös vagyon intézményét.

Az olasz szabályozás támogatja továbbá a női vállalkozásokat. Főleg azokat a kisebb méretű mezőgazdasági, idegenforgalmi, ipari, kereskedelmi cégeket támogatják, amelynek a vezetése döntően női kézben van. Minden év január 31-ig a Gazdasági Minisztérium a jogszabályban rögzített feltételek szerint szétosztja az erre a célra szánt pénzügyi keretet a tartományi és megyei önkormányzatok között.

A dolgozó nőknek joguk van a szülési szabadsághoz. Mind a szülési szabadság tartama alatt, mind a gyermek egy éves koráig a nőknek joguk van ahhoz, hogy számukra a munkahelyüket fenntartsák, és ahhoz, hogy a szabadság után ugyanarra a posztra, azonos jogkörbe helyezték őket vissza. Ez idő alatt tilos a dolgozó anyának felmondani.

Fogyatékkal élők helyzete Olaszországban

A fogyatékosok jogairól szóló 1999-es törvény célkitűzése a fogyatékosok integrációjának előmozdítása a munka világában különböző támogatások és célzott alkalmazások útján. A törvény rendelkezései azokra a nagykorú személyekre vonatkoznak, akik fizikai, pszichikai vagy érzékszervi fogyatékosok, szellemileg visszamaradottak és munkaképességüket 45%-nál nagyobb mértékben elveszítették, továbbá ezt az állapotot az illetékes bizottságok orvosai is igazolták; akiknek a munkaképtelensége 33%-nál nagyobb az INAIL (Istituto Nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro e le malattie professionali) igazolása szerint; a vakok és süketnémák vagy hadirokkantak.

Célzott alkalmazáson azoknak a technikai eszközöknek és támogatásoknak a sokaságát értjük, amelyek lehetővé teszik a fogyatékos személy munkaképességének megfelelő felmérését, és ez alapján számára a megfelelő munkahely megtalálását. Ilyen irányú segítségért a megyei önkormányzatokhoz lehet fordulni, amelyek együttműködnek az adott terület szociális, egészségügyi, oktatási szervezeteivel és egy szakértőkből álló Technikai Bizottsággal.

A munkáltatók mind a köz-, mind a magánszférában kötelesek fogyatékos személyeket is alkalmazni a következő kvóták szerint: a munkavállalók 7%-a fogyatékos kell, hogy legyen, amennyiben az alkalmazottak száma meghaladja az ötven főt; két fogyatékos munkavállalót kell alkalmazni, amennyiben tizenöt és harminc fő közötti a foglalkoztatottak létszáma. Az e kötelezettségének eleget nem tevő munkáltatóval szemben közigazgatási szankciók alkalmazhatók. Az illetékes hivatalok a fogyatékos személyek munkavállalása érdekében különböző kedvezményekben állapodhatnak meg a munkáltatókkal. Ilyen lehet például a felvett fogyatékos munkavállalók társadalombiztosítási járulékainak részleges vagy teljes finanszírozása a munkáltató helyett minimum öt, maximum nyolc évig. Azon munkáltatók, akik a kötelező alkalmazás alapján vettek fel fogyatékos személyt, a vonatkozó törvényekben és a kollektív szerződésekben meghatározott gazdasági és jogi bánásmódban kell, hogy részesítsék az illetőt. A munkáltatók kötelesek fenntartani annak a munkavállalónak a helyét, aki munkahelyi baleset vagy betegség következtében vált fogyatékosná. Különös jogi védelemben részesülnek a munkájukat veszített fogyatékos személyek a munkáltatóval szemben.

Társadalombiztosítás

Közösségi szabályozás

Minden tagállamnak, így Olaszországnak is joga van eldönteni, hogy kik és milyen feltételek mellett tartozzanak a társadalombiztosítás rendszerébe, mekkora juttatást kapjanak, és mennyi hozzájárulást fizessenek. A közösségi rendelkezések szabályokat és közös elveket fektetnek le, melyeket minden tagállamnak be kell tartania. A rendelkezések célja nem az, hogy megváltoztassák az egyes tagállamok társadalombiztosítási rendszerének sajátosságait, hanem hogy korrigálják azokat a feltételeket, amelyek kedvezőtlenül hathatnak a más tagállamból érkező munkavállalókra, illetve azok családtagjaira.

A következő kategóriába sorolt személyek jogosultak a közösségi társadalombiztosítási juttatásokra:

- minden EU tagállam és az Európai Gazdasági Térség munkavállalói, akik valamelyik tagállam állampolgárai, és annak a tagállamnak a társadalombiztosítási rendszerében biztosítottak;
- valamely tagállam nyugdíjas állampolgárai, abban az esetben is, ha azelőtt mentek nyugdíjba, hogy az ország belépett az EU-ba;
- nyugdíjak kedvezményezettjei, családtagjaik, illetve özvegyük, ha az EU valamely tagállamának állampolgárai;
- közalkalmazottak és családtagjaik, ha más speciális társadalombiztosítási rendszerben nincsenek biztosítva;
- hontalan és menekült munkavállalók és családtagjaik.

A közösségi szabályozás minden nemzeti szabályozásra vonatkozik, és a következő juttatásokat foglalja magában:

- beteg- és anyasági szabadság (pénzbeli juttatások és kórházi kezelések is);
- biztosítás munkahelyi baleset és foglalkozásbeli ártalom esetére;
- rokkantsági és öregkori nyugdíjak;
- özvegyi nyugdíjak;
- munkanélküli segélyek;
- családtámogatási segélyek.

A szociális támogatások, foglalkozáshoz kötött nyugdíjak és a nyugdíj előtti juttatások nem képezik a közösségi szabályozás részét.

Ha a munkavállaló az EU egy másik tagállamában tartózkodik, úgynevezett E-adatlapokat kell kitöltenie ahhoz, hogy a biztosítással járó juttatásokat, illetve ellátásokat szükség esetén megkapja. Ezek az adatlapok az EU egész területén egységesek, és bármely tagállam társadalombiztosítási intézményében beszerezhetők.

- E-100-as adatlapok sorozatai: beteg-és anyasági juttatások
- E-200-as adatlapok sorozatai: a nyugdíj kiszámítására és kifizetésére
- E-300-as adatlapok sorozatai: munkanélküli segély
- E-400-as adatlapok sorozatai: családtámogatási juttatások

Az olasz társadalombiztosítási rendszer

Minden Olaszországban dolgozó uniós állampolgárra, az olasz állampolgárokra vonatkozó társadalombiztosítási rendszer alkalmazandó. Mind az olasz, mind pedig a közösségi munkavállaló az INPS-hez (Istituto Nazionale per la Previdenza Sociale – Országos Társadalombiztosítási Intézet) fordulhat társadalombiztosítási szükségleteinek (betegség, munkanélküliség, nyugdíj, anyaság) kielégítése végett.

Az intézet hivatalai mindenütt megtalálhatók az ország területén, és a következő egységekre tagozódnak: tartományi igazgatóságok, megyei igazgatóságok, megyei igazgatóságnak alárendelt hivatalok és ügynökségek.

Mielőtt személyesen felkeresnénk a hivatalokat, érdemes felhívni a központot, az ún. Call Centert, ahol általános információt kaphatunk az eljárásokról, a jogszabályokról, továbbá tájékozódhatunk az intézet számunkra elérhető kirendeltségéről, valamint nyitvatartási idejéről. A Call Center hívószáma: 16464

Érdemes ellátogatni az INPS honlapjára is, ahonnan akár a szükséges formanyomtatványokat is letölthetjük: www.inps.it

További információk:

INPS- Direzione Regionale per Lazio (INPS- Lazio Tartományi Igazgatóság)
Via G. Borsi 11. – 00197 Roma

Az öregségi nyugdíj (pensione vecchiaia)

Az öregségi nyugdíj három lényeges feltétel teljesítése esetén jár:

- meghatározott életkor;
- minimális járulékfizetés;
- munkajogviszony megszűnése.

Az utolsó feltétel teljesülése az önálló vállalkozók esetén nem követelmény, hiszen ők a nyugdíjkérelem ellenére is folytathatják a tevékenységüket.

A másik két feltétel az alapján változik, hogy milyen számítási rendszert alkalmaznak; sistema contributivo, sistema retributivo vagy sistema misto.

A *sistema contributivo (járuléki rendszer)* a jelenleg alkalmazandó számítási rendszer, mely a jogosult által kifizetett járulékösszegezen alapul a bruttó nemzeti termék alakulása szerint.

A nyugdíjkorhatár a nők és a férfiak esetében egyformán 57 és 65 év között van. Feltétel a legalább 5 évi járulékfizetés, amely munkavégzéshez kell, hogy kapcsolódjon.

A *sistema retributivo (jövedelmi rendszer)* azokra alkalmazandó, akik 1995. december 31-én már legalább tizennyolc éve fizették a járulékot. Ez a rendszer a jogosultnak a kérelmezést megelőző néhány évben szerzett jövedelmén alapul (foglalkoztatottaknál az utolsó tíz évben, míg az önálló vállalkozóknál pedig az utolsó tizenöt évben szerzett jövedelmen alapul).

Ebben a rendszerben a nyugdíjkorhatár a férfiaknál 65 év, míg a nőknél 60 év. Feltétel a minimum húszévnnyi járulékfizetés, amely függetlenül attól, hogy munkaviszonyhoz, más jelképes tevékenységhez, megváltáshoz kapcsolódik-e, mindenképpen beszámít.

A *sistema misto* (vegyes rendszer) azokra alkalmazandó, akik 1995. december 31-én tizennyolc évi járulékfizetést még nem tudtak felmutatni. A nyugdíj összegét a fent leírt másik két rendszer alapján számolják ki.

A nyugdíj iránti kérelem közvetlenül benyújtható bármelyik INPS hivatalnál. Ha az igénylő több tagállamban szerzett biztosítási időt, akkor fő szabály szerint az állandó lakóhely szerinti tagállam nyugdíjmegállapító szervénél kell az igénybejelentést benyújtania. Előfordulhat, hogy az igénylő ebben az országban nem szerzett biztosítási időt. Ebben az esetben is az állandó lakóhely szerinti intézménynél lehet az igénybejelentést megtennie, ám ez a szerv, mivel nem illetékes, megküldi azt a legutolsó biztosítás helye szerinti tagállam illetékes intézményének. Természetesen, ha az igénylő olyan tagállam területén él, ahol biztosítási időt nem szerzett, akkor a lakóhely szerinti ország intézményének kiiktatásával az utolsó biztosítás helye szerinti országban saját maga is megteheti a bejelentést. Ugyanez a helyzet akkor, ha valaki a jogosultság megnyílásakor olyan országban él, amely nem tagállam.

Minden EU tagállam nyugdíjas állampolgára, aki kereső tevékenységet szeretne folytatni, illetve szeretne letelepedni egy másik tagállamban, jogosult a letelepedési engedélyre abban az esetben, ha:

- részesül rokkantsági, karkedvezményes, illetve öregségi nyugdíjban;
- rendelkezik betegbiztosítással;
- olyan anyagi háttérrel rendelkezik, amely garantálja, hogy ott-tartózkodása alatt a vendéglátó ország társadalombiztosítási rendszerét a letelepedni kívánó személy nem terheli.

Az EU tagállamok hatóságai a fenti feltételek teljesítése esetében általában 5 éves tartózkodási engedélyt adnak a letelepedni kívánó személynek és családtagjainak. A letelepedni kívánó személy családtagjai munkát is vállalhatnak abban az esetben is, ha nem EU tagországok állampolgárai.

Karkedvezményes öregségi nyugdíj (pensione d'anziánità)

Karkedvezményes öregségi nyugdíjra jogosultságot lehet szerezni még a nyugdíjkorhatár elérése előtt az alábbi feltételek teljesítése esetén:

- foglalkoztatottnál 35 évi járulékfizetés és az 57. életév betöltése;
- önálló vállalkozóknál (kézművesek, kereskedők) 35 évi járulékfizetés és az 58. életév betöltése.

El lehet tekinteni az életkortól, amennyiben foglalkoztatottnál fennáll legalább 37 évi, önálló vállalkozóknál legalább 40 évi járulékfizetés.

A nyugdíjjogosultsághoz szükséges a munkajogviszony megszűnése a foglalkoztatottak esetében, míg az önálló vállalkozók folytathatják a tevékenységüket.

A jövőben a járulékfizetési időszak hossza fokozatosan növekszik majd. 2008-ra el fogja érni a 40 évet, még a foglalkoztatottak esetében is.

Nemzetközi nyugdíjak

Olaszország a társadalombiztosítás keretében azon túl, hogy alkalmazza a közösségi szabályokat, egyes országokkal nemzetközi megállapodást is kötött.

Ha valaki dolgozott Olaszországban és az Unióban vagy olyan harmadik országban, amellyel Olaszország megállapodást kötött, annak a nyugdíja úgy lesz kiszámítva, hogy összeadják az Olaszországban és a külföldön munkavégzéssel töltött időszakokat. A nyugdíj összegét pedig országonként, az adott országban töltött biztosítási időszakok arányában fizetik meg.

A különböző országokban munkával töltött időszakok összeadására azért van szükség, mivel ez alapján állapítják meg a nyugdíjjogosultságot. Például, ha valaki 14 évig fizetett járulékot Olaszországban, és 12 évig Franciaországban, az időszakok összeadása nélkül nem lenne öregségi nyugdíjra jogosult Olaszországban, hiszen 14 évi járulékfizetés az olasz törvény szerint nem jogosít fel a nyugdíjra. Az időszakok összeadásával - 14+12 év – 26 évi járulékfizetést kapunk, amely az olasz törvények szerint már elegendő a nyugdíjjogosultsághoz. Az INPS, a nyugdíjkorhatár eléréseivel, a fentiek alapján folyósítja a nyugdíjat, hiszen összességében a 26 évi járulékfizetéssel az illető teljesítette a nyugdíjjogosultság e feltételét is.

Viszont a nyugdíj összegét az Olaszországban töltött 14 évi járulékfizetés alapján számítják ki. A 12 évi járulékfizetés alapján járó nyugdíj arányos részét Franciaország folyósítja. Tehát a nyugdíj összegének folyósítása a járulékfizetés arányában oszlik meg az államok között.

Ha a fentiekben leírtak alapján kiszámított, Olaszország által folyósított összeghez hozzáadjuk a másik állam által folyósított összeget, és az így kapott összeg sem éri el a törvényben előírt létminimumot, akkor az illető jogosult lesz szociális segélyre (*trattamento minimo*), feltéve, hogy az Olaszországban folytatott munkavégzése alapján legalább 10 évig fizette a kötelező járulékot.

Szociális segély (trattamento minimo)

Szociális segélyt akkor nyújt az Olasz Állam az INPS-en keresztül, ha a befizetett járulékok alapján kiszámított nyugdíj nagyon alacsony, alacsonyabb a létminimumnál. Ebben az esetben az illető nyugdíját kiegészítik az adott évben törvény által meghatározott összegre. A havi összeg 2003-ban 402.12 euró volt, de ez minden évben változik és meghatározott feltételek esetén növelhető.

A segélyre való jogosultság elismerésének feltétele, hogy sem a kérelmező, sem házastársa jövedelme nem haladja meg a törvényben meghatározott összeget, amely évente változik. 2003-ban ez az összeg személyenként évi 5.227.56 € volt.

Rokkantsági nyugdíj

Olaszországban kétféle rokkantsági nyugdíjat különböztetnek meg. Mindkettő azoknak a foglalkoztatottnak vagy önálló vállalkozóknak jár, akik valamilyen testi vagy szellemi betegségben szenvednek. Az egyik fajtája teljes munkaképtelenség esetén jár, ez az ún.

pensione di inabilitá, míg a másik fajtája csökkent munkaképesség esetén jár, ez az ún. pensione di invaliditá.

A *pensione di inabilitá* megszerzésének a feltételei a következők:

- az INPS orvosai által igazolt testi vagy szellemi betegség, amelynek következtében az illető teljes mértékben, állandó jelleggel elveszítette a munkaképességét, és
- a kérelmező legalább ötévi öregségi nyugdíj járulékot megfizetett, amelyből háromévi összeget a nyugdíj iránti kérelem benyújtását megelőző öt évben teljesített.

Jelen nyugdíj megszerzésének feltétele továbbá, hogy a kérelmező semmilyen munkatevékenységet nem folytathat.

Ez a nyugdíj nem végleges, időszakonként felülvizsgálják a szükségességét, és ez nem válik öregségi nyugdíjjá.

A rokkantsági nyugdíj összegét úgy számítják ki, hogy a már teljesített nyugdíj járulékhoz hetenként hozzáadnak egy meghatározott összeget (bonus), amely lefedi a rokkantsági nyugdíj esedékessége és az öregségi nyugdíjkorhatár elérése (nőknél 55 év, férfiaknál 60 év) közötti időszakot. A bonus összege nem haladhatja meg összességében a 40 évig fizetett öregségi nyugdíj járulék összegét.

A *pensione di invaliditá-t* a következő feltételek megléte esetén kapja meg a kérelmező:

- az INPS orvosai által igazolt testi vagy pszichés betegség, amelynek következtében állandó jelleggel kevesebb, mint 1/3-ra csökkent a munkaképessége és
- a kérelmező legalább ötévi öregségi nyugdíj járulékot megfizetett, amelyből háromévi összeget a nyugdíj iránti kérelem benyújtását megelőző öt évben teljesített.

Ez a nyugdíj sem végleges, maximum három évig jár, és a jogosult kérelmére megújítható. Ekkor a kérelmezőt újabb orvosi-jogi vizsgálatnak vetik alá. Ha két egymást követő alkalommal is megállapították a nyugdíjra való jogosultságot, akkor az véglegessé válik. Ez a rokkantsági nyugdíj akkor is folyósítható, ha közben a jogosult munkatevékenységet folytat. Ebben az esetben viszont minden évben alá kell vetnie magát az orvosi-jogi vizsgálatnak.

A nyugdíjkorhatár elérésével ez a nyugdíj öregségi nyugdíjjá alakul át.

Túlélő hozzátartozók nyugdíja (pensione superstiti)

Az a nyugdíj, amely a biztosított vagy a nyugdíjas munkavállaló halála esetén a családtagjainak jár.

Ez a nyugdíj kétféle lehet:

- átruházható (di reversibilitá), ha az elhunyt személy már nyugdíjban volt a halál bekövetkeztekor;
- közvetett (indiretta), ha a halál pillanatában az elhunyt személy még dolgozott. A közvetett nyugdíj csak akkor jár, ha az elhunyt összesen legalább tizenöt évig fizette a járulékokat, vagy ha legalább öt évig biztosított volt, amelyből három év a halálát megelőző öt évre esett.

A nyugdíjra a következő személyek jogosultak:

- az elhunyt özvegye, még abban az esetben is, ha külön éltek vagy elváltak, feltéve, hogy az özvegy tartásdíjban részesült és nem házasodott újra.
- az elhunyt gyermekei, feltéve, hogy a biztosított halálakor még kiskorúak voltak, tanultak vagy gondnokság alatt álltak, és az elhunyt tartotta el őket.
- az elhunyt unokái, amennyiben az elhunyt tartotta el őket.
- ha nincs özvegy, gyermek vagy unoka, a törvény feljogosítja a szülőket, az egyedülálló testvéreket is a nyugdíjra.

Jogosultság esetén az elhunyt özvegyét az elhunyt személy nyugdíjának 60%-a, a gyermekeket fejenként 40%-a, kivéve, ha van özvegy, mert akkor csak a 20%-a, a szülőket és a testvéreket a 15%-a illeti meg. A túlélő hozzátartozói nyugdíj egyik esetben sem haladhatja meg az elhunyt öregségi nyugdíjának 100%-át. Ha az elhunytnek csak egyetlen gyermeke van, akkor a gyermeknek folyósítható összeg az elhunytnek járó öregségi nyugdíj 70%-a.

A nyugdíjat a biztosított halálát követő hónaptól folyósítják.

Családi pótlék (assegno per il nucleo familiare)

A családi pótlék olyan állam által nyújtott szolgáltatás, amelynek célja a törvényben meghatározott szint alatti jövedelemmel rendelkező családok támogatása.

Jogosultak a foglalkoztatottak, a munkanélküliek, a mobil munkavállalók, a bérkiegészítő segélykassza tagjai, a nyugdíjasok és a szövetkezeti tagok. Nem jogosultak a pótlékra a mezőgazdasági vállalkozók, azok a nyugdíjasok, akik korábban önálló vállalkozók voltak, mivel őket még a régi, ún. assegno familiare illeti meg.

A családi pótlék a következő személyeket illeti meg:

- a pótlék kérelmezőjét;
- a jogilag nem különvált házastársat;
- a gyermekeket;
- azon nagykorú leszármazókat, akik testi vagy mentális fogyatékoságuk miatt teljesen, állandó jelleggel képtelenek a munkavégzésre;
- a kiskorú unokákat, akiket a nagyszülők tartanak el.

A családi pótlékra jogosultság szempontjából a családhoz tartozhatnak még a kérelmező testvérei, unokahúgai, unokaöccsei (ez utóbbiaknál feltétel, hogy kiskorúak vagy fogyatékosak legyenek, továbbá, hogy ne illesse meg őket túlélő hozzátartozói nyugdíj és teljesen árvák legyenek).

Üzemi baleset, foglalkozási betegség

Amennyiben a munkavállaló olyan cégnél dolgozik, ahol az olasz jog szerint fennáll az üzemi baleset és a foglalkozási megbetegedés kockázata, akkor kötelező biztosítást kötni. A biztosítás alapján a munkavállaló orvosi kezelésre és pénzügyi ellátásra jogosult. A biztosítást az INAIL-nál (Istituto Nazionale per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul Lavoro e le Malattie Professionali – Országos Üzemi Balesetek és Foglalkozási Megbetegedések

Biztosító Intézete) kell megkötni. Ha a munkavállalót munka közben baleset éri, azonnal értesítenie kell a munkáltatót. Ha a sérülés három napon túl gyógyul, a munkáltató a balesettől számított két napon belül köteles azt az INAIL-nak bejelenteni. Halálos kimenetelű vagy rendkívül súlyos balesetek esetén a munkáltató 24 órán belül köteles értesíteni az INAIL-t.

Ha üzemi baleset vagy foglalkozási megbetegedés következtében a munkavállaló egy bizonyos százalékot meghaladó állandó rokkantságban szenved, az INAIL havi segélyt folyósít számára. Az INAIL biológiai károsodás címen egy összegben fizet segélyt, ha a munkavállaló 6–15%-os rokkant lett a sérülés következtében. 15%-osnál nagyobb fokú rokkantság esetén az INAIL életjáradékot folyósít. Ha a munkavállaló egészségkárosodása meghaladja a 15%-ot, akkor az kihat a munka- és keresőképességére is. Ezért a segélynek kompenzálnia kell az egészségkárosodásnak a keresőképességre való negatív hatását is. A balesetet vagy a megbetegedés időpontját megelőző évben szerzett jövedelem, továbbá a rokkantság foka alapján számítják ki a nyugdíjat. Az állandó rokkantsági nyugdíjakat évente felülvizsgálják.

Ápolási segélyre jogosult az a 100%-osan rokkant személy, akinek az állapota állandó gondozást igényel, és a kórházi ápolás nincs közvetlenül biztosítva az INAIL, illetőleg más szervezet által. A segélyt a nyugdíjon felül folyósítják.

Ha a munkavállaló halálával végződik a baleset, illetve a betegség, akkor hozzátartozói az elhunyt utolsó évi jövedelmének meghatározott %-át kapják meg nyugdíjként:

- 50%-ot kap a túlélő házastárs;
- 20%-ot minden egyes 18 év alatti gyermek;
- 40%-ot kapnak az árvák (mindkét szülő elhunyt);
- 20%-ot kapnak fejenként a szülők, amennyiben az elhunyt tartotta el őket, és nincs élő házastárs, gyermek;
- 20%-ot kapnak fejenként a testvérek, amennyiben az elhunyt tartotta el őket, és nincs élő házastárs, gyermek.

A munkahelyi biztonság szabályai

A 626/94-es rendelettel az Olasz Állam – az Unió célkitűzéseinek megfelelően – új reformelveket vezetett be a munkahelyi biztonság területén. Ezek a következők: olyan vezetői posztok létrehozása, amelyek birtokosainak közvetlen feladata a munkahelyi biztonság megfelelő szinten tartása a gyárakban. Ilyenek például a megelőzés és a védelem megszervezéséért felelős személy, az üzemorvos és a munkavállalók munkabiztonsági képviselője. Reformnak számít az is, hogy a munkáltató a jövőben köteles megtervezni és megszabni a törvény által előírt biztonsági intézkedések végrehajtásához szükséges szervezeti-, anyagi és emberi erőforrások rendeltetését, köteles ellenőrizni a biztonsági intézkedések megvalósítását, továbbá felügyeli a törvényben foglaltak teljesítését. A munkáltató köteles továbbá kiadni egy olyan dokumentumot, mely tartalmazza a munkahelyi kockázatok felmérését, a megelőzéshez szükséges intézkedések meghatározását, és megfogalmazza a biztonsági intézkedések teljesítésének programját. Abból a célból, hogy a munkavállalókban is tudatosítsák a megelőzés fontosságát, a munkáltató köteles a munkavállalók érdekében tájékoztató és képzési programot szervezni.

A rendelet kifejezetten kötelezi a munkavállalókat is arra, hogy vigyázzanak saját biztonságukra és egészségükre, továbbá hogy az előírásoknak és a kapott képzésnek

megfelelően használják a biztonsági berendezéseket és más jelző-, ellenőrző és védelmi eszközöket.

Az olasz egészségügyi ellátórendszer

Az alapellátást Olaszországban többnyire olyan független orvosok nyújtják, akik egyéni rendelőkben önálló vállalkozóként dolgoznak, és szerződéses kapcsolatban állnak a tartományi kormányzattal. Az orvosok szerződésük alapján meghatározott fejpénzt kapnak a betegek után. Az olaszok szabadon választják meg a háziorvosukat, vagyis feliratkoznak a listájára, feltéve, hogy az orvosnak nincs még 1800 betege. A rendelet szerint ugyanis egy háziorvos csak ennyi beteget láthat el. Ez azonban általában nem jelent gondot, hiszen egy háziorvosra átlagosan csak ezer ember jut, a maximálisan engedélyezett betegszámot rendszerint még az orvosokkal gyérebben ellátott déli tartományokban is csak ritkán érik el.

Az olasz kormány változatos eszközökkel, főként adókedvezményekkel igyekszik elősegíteni a háziorvosok társulását, ezáltal a szervezettebb alapellátást, ez azonban a mélyen gyökerező hagyományok miatt rendszerint hatástalan. A háziorvosnak egyébiránt jelentős szűrő szerepe van a további egészségügyi ellátás szempontjából, szakellátás csak háziorvos rendelése alapján vehető igénybe. Az állami egészségügy keretében igénybe vehető szakellátásért, a krónikus eseteket leszámítva, térítést kell fizetni, ez azonban nem lehet több 52 eurónál. Mivel azonban a szakellátásra rendszerint sokáig kell várni, és a színvonala messze nem mondható kiemelkedőnek, az olaszok szakellátásért legszívesebben magán-szolgáltatókhoz fordulnak. A privát szolgáltatóknál igénybe vett ellátás költségeit a magán-egészségpénztár téríti.

Az olasz egészségügyben a kórházi ellátás terén tapasztalható a legnagyobb változatosság. Vannak kisebb, általános kórházak és nagyobb közkórházak, amelyeknek az előbbieknél sokkal szélesebb a gazdasági-működési önállóságuk. A közkórházak mellett működnek magánkórházak is, egy részük állami szervekkel kötött szerződéssel. Az úgynevezett Közkórházak Társulásai specializált, nagy szakmai tudás- és eszközigényű szolgáltatásokat nyújtanak. Országszerte több mint száz kórházi társulás létezik, és számuk egyre nő. A kórházak finanszírozása is eltérő: többségük az előző év kiadásai alapján meghatározott költségvetéssel működik, bizonyos részük azonban a tényleges teljesítmény alapján (betegségcsoportok alapján) kapja a térítést.

Az „akkreditált” privát szolgáltatók az ellátórendszer fontos elemét alkotják. A magán-szolgáltatók ambuláns és kórházi ellátást, valamint diagnosztikai szolgáltatást nyújtanak, amelyeket a nemzeti egészségügyi szolgálat finanszíroz. Olaszországban az egészségügyi ellátás állampolgári joggal jár, az egészségbiztosítás ezért elsősorban kiegészítő és önkéntes jellegű, így jelentőségét és arányát is nehéz felbecsülni.

Kötelező járulékrendszer nincs, az állami egészségügyet teljes egészében adókból finanszírozzák. A foglalkoztatottak és az önálló vállalkozók egészségügyi adót fizetnek, melynek értéke 20 660 euró éves bruttó jövedelemig 10,6 %, afölött 4,6 %.

A jogosultak azonban nem minden ellátást vehetnek igénybe ingyenesen, a gyógyszerekért, a diagnosztikai szolgáltatásokért és a szakellátásért térítést kell fizetni. Olaszországban az egészségügyi kiadások folyamatosan növekedtek. Az egészségügyi kiadások csaknem felét az egészségügyi dolgozók bére viszi el.

Az állami egészségügyi ellátás az 1978-as reform óta létezik. Ekkor hozták létre a Nemzeti Egészségügyi Szolgálatot (Servizio Sanitario Nazionale), amely célul tűzte ki, hogy az összes olasz állampolgár azonos feltételek mellett, egyenlően és ingyenesen részesüljön az egészségügyi ellátásból. Az új rendszer országos szinten határozta meg az igénybe vehető szolgáltatások körét, egységesítette a befizetéseket, és a központi tervezésnek köszönhetően jelentősen racionalizálta az egészségügyet.

Az olasz egészségügy szervezésének-irányításának három szintje van: országos, regionális és helyi. Az országos szint elsősorban politikai jellegű, itt születnek a stratégiai döntések az egészségügy átfogó céljairól és elveiről. A parlament háromévente úgynevezett Nemzeti Egészségügyi Tervet fogad el, amely az egészségügyi szolgálat működési elveit írja le. A központilag meghatározott ellátások biztosításáért az egyes tartományok önkormányzatai felelősek.

Az ellátórendszer üzemeltetésének feladatát a helyi szinten létező, a helyi lakossághoz igazodó egészségügyi irányítási szervezetek, a Helyi Egészségügyi Egységek (Unità Sanitaria Locale) látják el.

Az Olaszországba érkező uniós állampolgárok az E111-es adatlap birtokában jogosultak sürgősségi ellátásra. Az adatlapnak a Helyi Egészségügyi Egységnél (USL) történő bemutatásával az uniós állampolgár az olasz állampolgárral egyenjogú egészségügyi ellátásra lesz jogosult. Tehát, ha Olaszországban igénybe szeretnénk venni az egészségügyi ellátást, akkor feltétlenül jelentkezzünk a Helyi Egészségügyi Egységnél. Amikor ott regisztrálnak minket, háziorvost kell választanunk egy listáról. Ezen a listán a nemzeti egészségügyi szolgálattal szerződésben lévő orvosok szerepelnek. Betegség esetén az általunk kiválasztott orvost kell felkeresnünk.

Az európai egészségügyi kártya

A kártya – amelyről 2002 márciusában született döntés – fő funkciója, hogy fokozatosan felváltsa a jogosultságot igazoló nyomtatványokat, és az első olyan gyakorlatilag minden EU-polgár által használható, egységes külalakú dokumentum legyen, amely konkrét, ellátásra való jogot testesít meg, és ezáltal is jelképezi az európai egységet.

Az európai egészségügyi kártya bevezetésére 2004. június 1-jén került sor, és a tagállamoknak törekedniük kell arra, hogy az új kártya idővel a nemzeti kártya részét képezze, és ne különüljön el attól.

Az újonnan csatlakozó országoknak, így Magyarországnak is egy legfeljebb 2005 december 31-ig terjedő átmeneti időszakot biztosítanak. A várhatóan 2005-ben Magyarországon is bevezetésre kerülő kártya egy bankkártya méretű műanyag lapocska lesz. A kártya egyik legfőbb tulajdonsága az, hogy 2004. június 1-jétől a kártyával rendelkező biztosítottak az Európai Unió tagállamaiban, így már Magyarországon is, továbbá Norvégiában, Svájcban, Izlandon és Liechtensteinben is közvetlenül kártyával fordulhatnak a másik tagállam biztosítójával szerződött egészségügyi szolgáltatóhoz.

Munkanélküli járadék

Olaszországban csak azok a személyek minősülnek munkanélkülinek, akik jelentkeznek az illetékes munkaügyi hivatalban, hogy bejelentsék, jelenleg nem állnak munkaviszonyban, és

hogy készek akár azonnal is munkába állni. A munkaviszony megszűnésétől számított 68 napon belül fel kell iratkozni az illetékes munkaügyi központban vezetett munkanélküli listára. Ha ezt elmulasztják, nem tarthatnak igényt munkanélküli járadékra.

Olaszországban kétféle munkanélküli segély létezik:

A *rendes munkanélküli járadék* azoknak jár, akik munkaviszonyuk megszűnése miatt önhibájukon kívül váltak munkanélkülivé, a munkaviszonyuk megszűnését megelőzően már legalább 2 évig fizették a nyugdíjjárulékot, továbbá szerepelnek a munkaügyi központ munkanélküli listáján. A segély 6 hónapon keresztül jár, az összege az utolsó felvett fizetés kb. 30%-a.

A rendes munkanélküli járadék folyósítását megszüntetik, ha:

- a jogosult kereső tevékenységet folytat;
- járadékfolyósítási idejét kimerítette;
- öregségi nyugdíjra válik jogosulttá;
- vagy ha a jogosultat törlik a munkanélküli listáról.

A munkanélküli személy köteles elfogadni a munkaügyi központ által ajánlott, képzettségének megfelelő munkát, és köteles azonnal bejelenteni, ha újból kereső tevékenységet folytat.

A munkanélküli segély másik fajtája a *csökkentett munkanélküli járadék*. Ez akkor jár, ha a munkanélküli személy a munkaviszony megszűnését megelőzően már legalább 2 évig fizette a nyugdíjjárulékot és az adott évben legalább 78 napot dolgozott.

A segély iránti kérelmet a lakóhely szerint illetékes munkaügyi központban, vagy akár közvetlenül a Országos Társadalombiztosítási Intézet (Istituto Nazionale della Previdenza Sociale) területileg illetékes fiókjánál is be lehet nyújtani a jogosultság évét követő év január 1-jétől március 31-ig. A segély maximum 156 napig folyósítható, és összege egyenlő a munkanélküli személynek a munkaviszony megszűnését megelőző 3 havi átlagkeresetének maximum 30%-ával.

Források:

Your social security rights when moving within the European Union, Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2003

394/1999 D.P.R Lavoratori Extracomunitari Immigrati

Útíbeszámoló a Csongrád Megyei Munkaügyi Tanács olaszországi tanulmányútjáról, összeállította: Dr Madarász Éva, Szeged, 2003

www.europa.eu.int/eures

www.inps.it

http://osztalytarsak.hunnia.net/02_mt/archiv_mt/2003/16/cikk07.html

<http://citizens.eu.int/it/gf/eq/it/giindex.htm>

<http://fn.hu/cikk.php?id=3&cid=58803>

<http://fn.hu/cikk.php?id=24&cid=61614>

www.cisl.it/giovani/GuidaLavoro/cenl.htm

www.welfare.gov.it

<http://index.hu/eu/melo0208>

www.poliziadistato.it/pds/cittadino/stranieri/carta.htm

<http://fn.hu/cikk.php?id=24&cid=51576>

www.provincia.fi.it/cpi/nuovo/chisiamo.htm

www.provincia.torino.it/sito_lavoro/riforma_collocamento/index